

สภาพพื้นฐานทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นเมืองเก่าแก่มาดั้งแต่ครั้ง โบราณเมืองหนึ่ง สร้างขึ้นเมื่อใดไม่มีหลักฐานแน่ชัด ในครั้งนั้นที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลองที่เป็นแหล่งกำเนิดของชุมชนระดับเมืองนั้น ปรากฏว่าพบร่องรอยของเมืองโบราณจำนวน 7 แห่งด้วยกัน ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแควน้อย แควใหญ่ และลำน้ำแม่กลองทั้งสิ้น อันได้แก่ เมืองสิงห์ เมืองครุฑ เมืองกาญจนบุรีเก่า เมืองโกสินารายณ์ เมืองพงศิก เมืองราชบุรีโบราณและเมืองคูบัว ในครั้งโบราณ บ้านเมืองในดินแดนนี้ยังไม่ได้มีการรวมตัวกันเป็นอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการปกครองแบ่งออกเป็นแคว้นเป็นรัฐ เรียกว่าลัทธิเจ้าผู้ครองนครหรือนครรัฐ ตามพงศาวดารเหนือ กล่าวว่า เป็นเมืองของพญางงและเป็นเมืองสำคัญของแคว้นอุทองหรือสุวรรณภูมิ สันนิษฐานว่า พญางงสร้างขึ้นเมืองราว พ.ศ. 1350

สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี ไม่ปรากฏเรื่องราวของเมืองกาญจนบุรีและไม่ปรากฏว่ามีชื่อเมืองกาญจนบุรีอยู่ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง อาจเป็นเพราะยังเป็นเมืองที่อยู่ในอำนาจของขอม ต่อมาเรื่องราวของเมืองกาญจนบุรี เริ่มปรากฏขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา สันนิษฐานว่าตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของลำน้ำแควใหญ่บริเวณเขาชนไก่ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในเขตท้องที่หมู่บ้านท่าเสา ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมืองกาญจนบุรี

ในสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ เมืองกาญจนบุรีได้เปลี่ยนมาตั้งที่ตำบลปากแพรก ด้วยเหตุผลทางยุทธศาสตร์ บริเวณดังกล่าว เป็นที่รวมของแม่น้ำแควใหญ่และแม่น้ำแควน้อย เป็นแม่น้ำแม่กลอง ต่อมา พ.ศ. 2374 ในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้โปรดเกล้าฯ ให้ก่อสร้างกำแพงเมือง ป้อมปราการ ขุดคูเมือง และตั้งศาลหลักเมืองเป็นเมืองอันถาวร

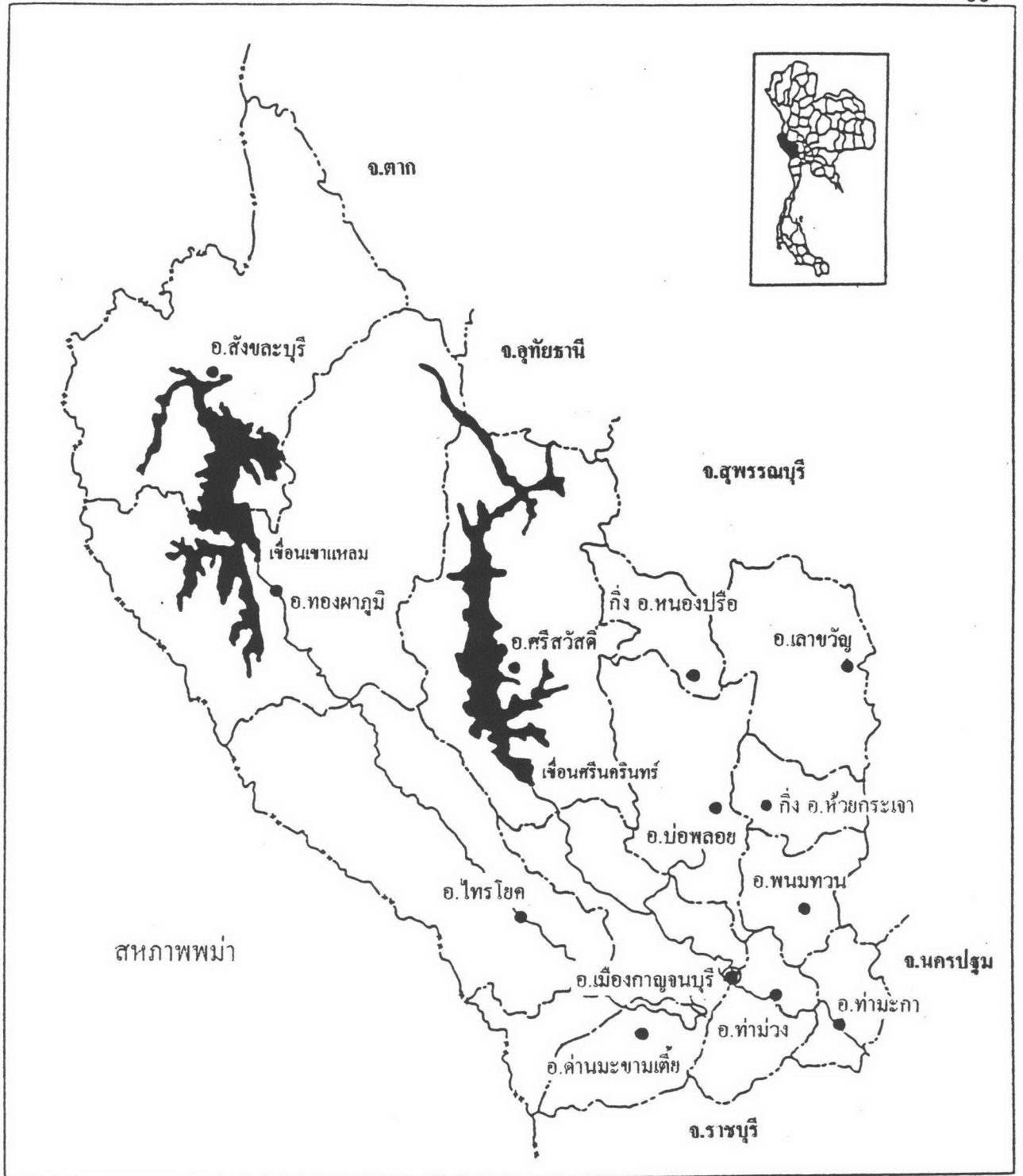
สมัยก่อนเริ่มจัดการปกครองท้องที่ ตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินสมัยใหม่ ร.ศ. 114 (พ.ศ.2438) ในท้องที่จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วยเมืองหน้าด่าน 8 เมือง ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในทางยุทธศาสตร์ ต่อมาได้ยุบลงเป็นหมู่บ้าน กิ่งอำเภอ และอำเภอตามลำดับ ได้แก่

1. เมืองทองผาภูมิ (เดิมเรียกว่าท้องผาภูมิ) ยุบลงเป็นหมู่บ้าน ในเขตกิ่งอำเภอสังขละบุรีหรืออำเภอสังขละบุรีในปัจจุบัน
2. เมืองไทรโยค ยุบลงเป็นกิ่งอำเภอไทรโยค ขึ้นกับอำเภอวังกะ พ.ศ.2492 ได้โอนมาขึ้นกับอำเภอเมืองกาญจนบุรี ต่อมาได้ยกฐานะเป็นอำเภอไทรโยค ตั้งแต่ พ.ศ.2506
3. เมืองท่าขนุน (สังขละบุรี) ยุบลงเป็นกิ่งอำเภอสังขละบุรี ขึ้นต่ออำเภอวังกะ ปัจจุบันกิ่งอำเภอสังขละบุรี ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอวังกะ เปลี่ยนฐานะเป็นอำเภอสังขละบุรี ส่วนกิ่งอำเภอสังขละบุรี ซึ่งอยู่ที่ตำบลท่าขนุน ได้เปลี่ยนฐานะเป็นอำเภอทองผาภูมิ ในปี พ.ศ.2492
4. เมืองศรีสวัสดิ์ (ด่านแม่สอด) ยุบลงเป็นกิ่งอำเภอศรีสวัสดิ์ ปัจจุบันเป็นอำเภอ
5. เมืองท่ากระดาน ยุบลงเป็นหมู่บ้าน ปัจจุบันเป็นตำบลในอำเภอศรีสวัสดิ์
6. เมืองลุ่มลุ่ม ยุบลงเป็นหมู่บ้าน อยู่ในเขตอำเภอไทรโยคและเป็นตำบลในปัจจุบัน
7. เมืองสิงห์ ยุบลงเป็นหมู่บ้าน อยู่ในเขตอำเภอไทรโยค และเป็นตำบลในปัจจุบัน
8. เมืองท่าตะกั่ว ยุบลงเป็นหมู่บ้าน อยู่ในอำเภอไทรโยค

ลักษณะทางกายภาพ

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันตกของประเทศ ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 13 องศา 42 ลิปดาเหนือ ถึง 15 องศา 40 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 98 องศา 10 ลิปดาตะวันออก ถึง 99 องศา 52 ลิปดาตะวันออก มีพื้นที่รวมทั้งสิ้นประมาณ 19,483.148 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็น 12,176,968 ไร่ มีพื้นที่มากเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ รองจากนครราชสีมาและเชียงใหม่ โดยคิดเป็นร้อยละ 45 ของพื้นที่ภาคตะวันตก อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 128 กิโลเมตร ตามเส้นทางนครปฐม-บ้านโป่ง-กาญจนบุรี โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้ (แผนที่ 3.1)

แสดง ที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดกาญจนบุรี

แผนที่ 3.1

สัญลักษณ์

—++— เส้นพรมแดน

— --- — เส้นแบ่งเขตจังหวัด

— --- — เส้นแบ่งเขตอำเภอ

● ที่ตั้งอำเภอ

ที่มา : กองปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง

5 0 5 10 15 กิโลเมตร

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดตาก
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรีและนครปฐม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับประเทศเมียนมาร์

2. ลักษณะทางภูมิศาสตร์

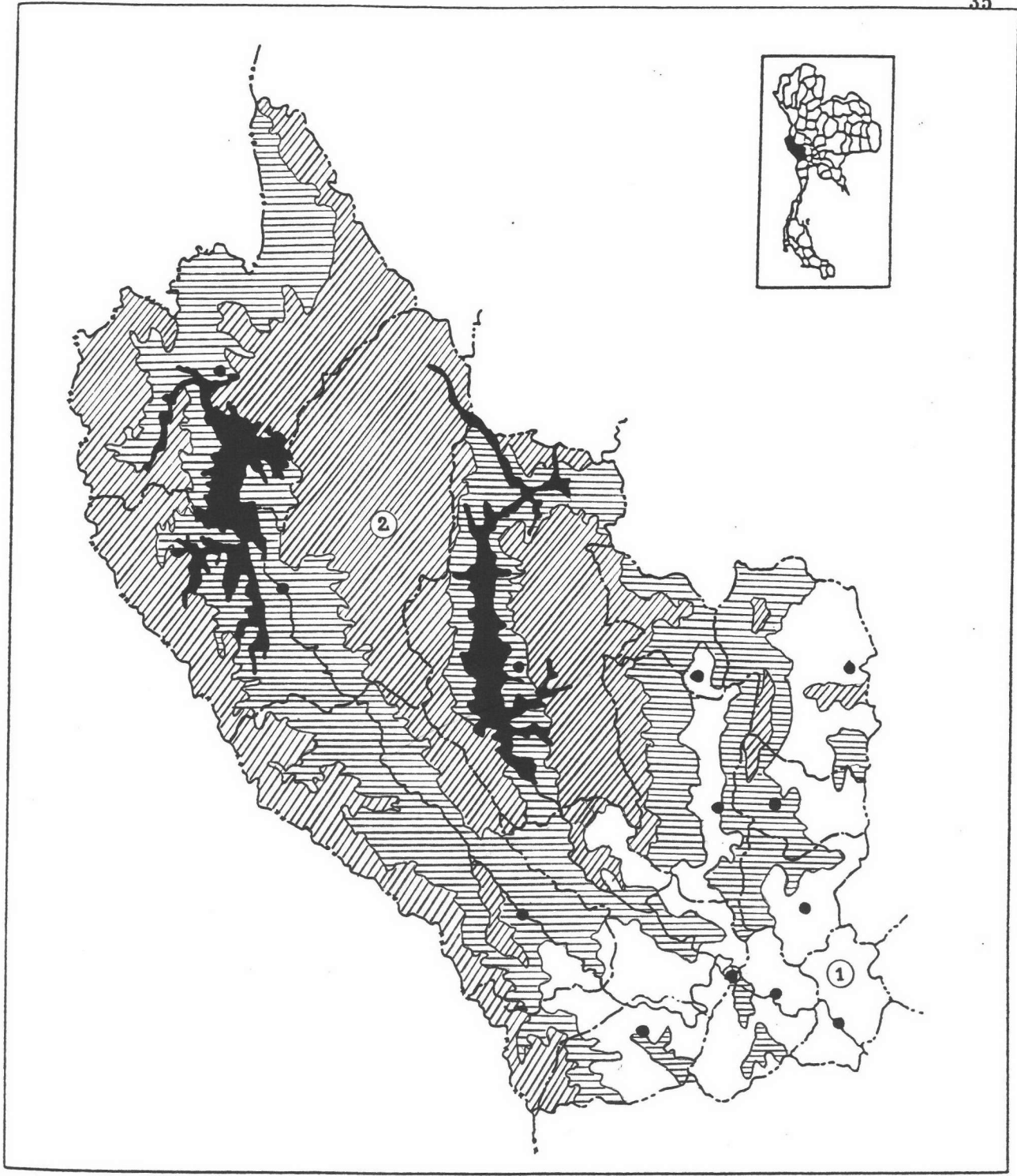
สภาพภูมิประเทศของจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วยทิวเขา หุบเขาและที่ราบลุ่มแม่น้ำ โดยพื้นที่ทางเหนือและทิศตะวันตกของจังหวัดเป็นเทือกเขา โดยลาดลงมาทางด้านทิศใต้และทิศตะวันออก สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 เขต ดังนี้ (แผนที่ 3.2)

2.1 เขตภูเขาและที่สูง ได้แก่ พื้นที่ทางด้านทิศเหนือของจังหวัด มีลักษณะเป็นเทือกเขา ต่อเนื่องมาจากเทือกเขาถนนธงชัย ถัดออกไปทางด้านตะวันตกของจังหวัด เป็นเทือกเขาตะนาวศรี กั้นพรมแดนระหว่างไทยกับประเทศเมียนมาร์ ทอดยาวลงไปทางทิศใต้ บริเวณนี้จะเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำที่สำคัญของจังหวัด

2.2 เขตที่ราบลูกฟูก ได้แก่ พื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด เป็นที่ราบเชิงเขาสลับกับเนินเขาเตี้ย ๆ อยู่ในบริเวณอำเภอเลาขวัญ อำเภอบ่อพลอยและบางส่วนของอำเภอพนมทวน

2.3 เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ ได้แก่ พื้นที่ทางด้านทิศใต้ของจังหวัด มีลักษณะเป็นที่ราบ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ บริเวณอำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง บางส่วนของอำเภอพนมทวน และอำเภอเมืองกาญจนบุรี

ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดกาญจนบุรี จัดอยู่ในประเภทภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู (TROPICAL SAVANNAH , "AW" ตามระบบ KOPPEN) กล่าวคือ มีอากาศแห้งแล้งในฤดูหนาว ในช่วงฤดูฝนและฤดูแล้ง มีลักษณะแตกต่างอย่างชัดเจน ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดกาญจนบุรี แบ่งออกได้เป็น 3 ฤดูกาล คือ

แสดง ลักษณะภูมิประเทศ

แผนที่ 3.2

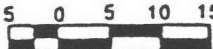
สัญลักษณ์

- เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ
- เขตที่ราบลูกฟูก
- เขตภูเขาและที่สูง

- ① ที่ราบ
- ② ที่สูง

5 0 5 10 15 กิโลเมตร

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่งประเทศไทย

- ฤดูร้อน ช่วงระยะเวลาประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ จนถึงกลางเดือนพฤษภาคม ในระยะนี้เป็นช่วงของลมฝ่ายใต้พัดปกคลุม ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวโดยมีอากาศร้อนที่สุดในเดือนเมษายน
- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมจนถึงกลางเดือนพฤศจิกายน ในระยะเวลาดังกล่าวเป็นช่วงลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย ทำให้มีฝนตกชุกและตกมากที่สุดในเดือนกันยายน
- ฤดูหนาว เกิดจากการพัดของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ โดยได้รับอิทธิพลจากความกดอากาศสูงจากประเทศจีน ปกคลุมจังหวัดกาญจนบุรีประมาณกลางเดือนพฤศจิกายน จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ทำให้อุณหภูมิลดลงและมีสภาพแห้งแล้งทั่วไป

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด ประกอบด้วยที่สูง มีทิวเขาเป็นแนวยาวกันเขตแดน ทำให้อุณหภูมิก่อนข้างสูง ในฤดูร้อน ส่วนในฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัด ยกเว้นแต่บริเวณเทือกเขาอุณหภูมิต่ำสุดโดยเฉลี่ย 22.8 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดโดยเฉลี่ย 33.7 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนที่ตกในจังหวัดกาญจนบุรี มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปีอยู่ในเกณฑ์น้อย เนื่องจากการปิดกั้นของทิวเขาทางด้านตะวันตก ทำให้กระแสลมมรสุมจากตะวันตกเฉียงใต้ อ่อนกำลังลงเมื่อผ่านเข้ามาในเขตจังหวัด เกิดเป็นบริเวณของเงาฝน (RAIN SHADOW) ทำให้มีฝนตกน้อย โดยเฉพาะด้านหลังภูเขา โดยมีปริมาณน้ำฝนรวมตลอดปีของจังหวัด เฉลี่ยแล้วประมาณ 1,051.8 มิลลิเมตรและมีจำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยประมาณ 110.5 วันต่อปี เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนตุลาคม มีปริมาณเฉลี่ยประมาณ 218.9 มิลลิเมตร และเดือนมกราคมเป็นเดือนที่มีฝนตกน้อยที่สุด โดยเฉลี่ยประมาณ 5.1 มิลลิเมตร

ความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศ โดยทั่วไปจังหวัดกาญจนบุรีในฤดูหนาว อากาศจะหนาวในตอนรุ่งเช้าและมีความชื้นสัมพัทธ์ที่ค่อนข้างสูง มีหมอกปกคลุมทั่วไป โดยเฉพาะบริเวณเทือกเขาแต่ละยอดลงอย่างรวดเร็วในช่วงบ่ายถึงเย็น ในระหว่างฤดูร้อน อากาศจะแห้งแล้งและร้อนอบอ้าว ความชื้นสัมพัทธ์จะต่ำกว่าในฤดูหนาวและมีปริมาณสูงขึ้นตามลำดับ เมื่อเริ่มเข้าในช่วงฤดูฝน โดยจะมีความชื้นสัมพัทธ์ เฉลี่ยร้อยละ 68 เดือนตุลาคมเป็นเดือนที่มีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 79 และเดือนมีนาคมจะเป็นเดือนที่มีความชื้นสัมพัทธ์ต่ำที่สุด เฉลี่ยร้อยละ 57

3. ทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์และทรัพยากรที่มีอยู่จำนวนมากนั้น เนื่องมาจากสภาพทางธรณีวิทยาที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละส่วนของจังหวัด โดยครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวาง จึงเป็นแหล่งของแร่ธาตุและทรัพยากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านกายภาพ เช่น ลักษณะดิน แหล่งน้ำและสินแร่หรือทางด้านชีวภาพ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า เป็นต้น

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัด สามารถจำแนกออกได้ ดังนี้

3.1 ทรัพยากรดิน

จังหวัดกาญจนบุรีอยู่ในเขตเทือกเขา เป็นแนวทางด้านเหนือและตะวันตก เป็นทิวเขาที่สลับซับซ้อน มีที่ราบอยู่ระหว่างภูเขาและมีลำน้ำไหลผ่าน ทางทิศใต้มีที่ราบลุ่มแม่น้ำ ลักษณะของวัตถุต้นกำเนิดดิน ที่ครอบคลุมพื้นที่ของจังหวัด ประกอบด้วย หินแกรนิตหินปูน หินไนส์ หินดินดาน และหินควอทซ์ ดินที่ราบระหว่างหุบเขาและสองฝั่งลำน้ำ มีลักษณะเป็นตะกอนที่เกิดจากการสลายตัวของหินดังกล่าว แล้วถูกน้ำพัดพามาทับถม เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยหินปูน ดินจึงมีปฏิกิริยาเป็นกลางหรือด่างเล็กน้อย ใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชไร่ เช่น อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง สภาพดินมีความสมบูรณ์ปานกลางถึงค่อนข้างดี จึงเป็นแหล่งเพาะปลูกพืชไร่ที่สำคัญของประเทศมีการปลูกข้าวในบริเวณที่ราบต่ำแต่มีพื้นที่ไม่มาก

3.2 ทรัพยากรแร่ธาตุ

แร่ธาตุในจังหวัดกาญจนบุรี พบมากในบริเวณเทือกเขาตะนาวศรี และเทือกเขาถนนธงชัย สภาพทางธรณีวิทยาในบริเวณดังกล่าว เป็นหินแกรนิต เป็นแหล่งแร่ที่สำคัญแร่ที่มีการสำรวจและขุดขึ้นมาใช้และเพื่อการส่งออก ได้แก่ ดินบุก ฟอสเฟต วุลแฟรม แคลไซต์ ตะกั่ว พลวง ฟลูออไรท์ โคลโลไมต์ และรัตนชาติ เป็นต้น

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีแหล่งแร่หลายชนิดและได้มีการเปิดเหมืองแร่มาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะในเขตตำบลปลีถ็อก อำเภอทองผาภูมิ ปัจจุบันจังหวัดกาญจนบุรีมีกลุ่มเหมืองแร่ใหญ่ เปิดดำเนินการอยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอไทรโยค อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอทองผาภูมิ อำเภอบ่อพลอย อำเภอท่าม่วงและอำเภอพนมทวน การทำเหมืองแร่ของจังหวัดกาญจนบุรี มีทั้งในลักษณะของเอกชนและบริษัท

นอกจากนี้ ยังมีเอกชนขอสัมปทานในการขุดแร่ เป็นรายย่อยอีกจำนวนมาก สำหรับด้านเทคนิคในการขุดแร่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามชนิดของแร่ โดยเฉพาะรัตนชาติที่มีชื่อเสียง เช่นพลอยสีฟ้า (ไพฑิน) และยังมีพบเป็นจำนวนมากในสายแร่ของพลอย

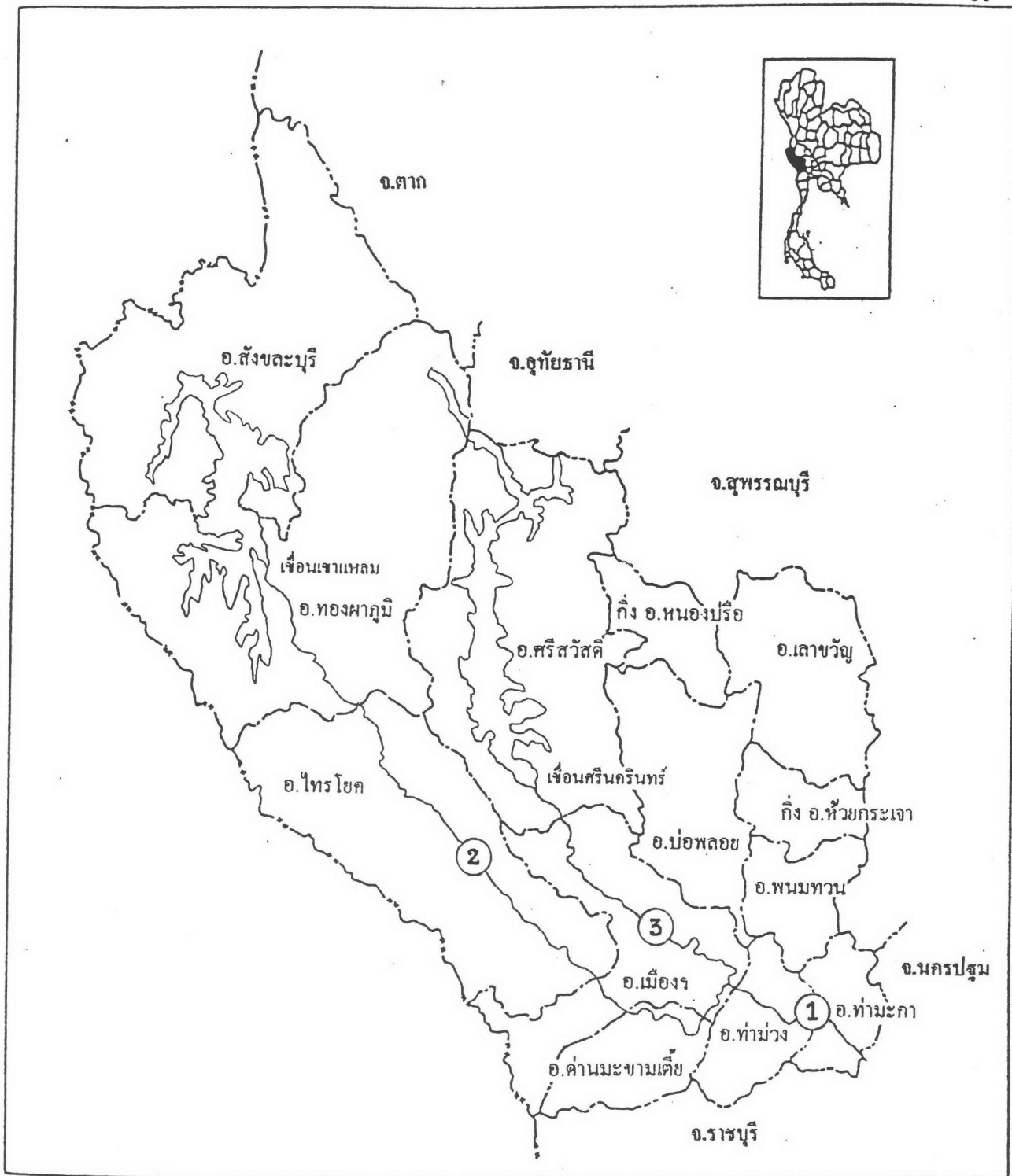
3.3 ทฤษฎากรน้ำ

แหล่งต้นน้ำลำธารของจังหวัด อยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดอุทัยธานี ลักษณะทางน้ำเป็นร่องลึกระหว่างหุบเขา มีลำน้ำบางสายไหลขึ้นไปประเทศเมียนมาร์ทางทิศเหนือ แต่ลำธารส่วนใหญ่ไหลลงสู่แม่น้ำแควน้อยและแควใหญ่ ซึ่งเป็นธารรับน้ำสำคัญด้านตะวันตกและตอนกลางของพื้นที่ รวมกันเป็นแม่น้ำแม่กลอง ส่วนด้านตะวันออกมีลำตะเพินเป็นลำน้ำสายหลักในบริเวณดังกล่าว (แผนที่ 3.3)

แม่น้ำแควน้อย(ทรโยค) มีความยาวประมาณ 315 กิโลเมตร มีเนื้อที่รับน้ำฝน 10,460 ตารางกิโลเมตร มีต้นกำเนิดจากลำธารสายเล็ก ๆ เป็นจำนวนมากในท้องที่อำเภอทองผาภูมิและอำเภอสังขละบุรี ถือได้ว่าเป็นสายน้ำที่มีความงดงามมากที่สุดสายหนึ่งของประเทศ เพราะไหลผ่านภูมิประเทศที่สวยงามแปลกตา มีน้ำตกทรโยค น้ำพุ เกาะแก่งต่าง ๆ มีลำธารหลายสายไหลมารวมกัน คือ ลำธารบักดี ลำธารของกาเลีย และลำธารรันตี ลำธารทั้งสามสายไหลมาบรรจบกันเหนือที่ว่าการอำเภอสังขละบุรี เล็กน้อย เรียกว่าสามสบ แม่น้ำแควน้อยไหลมาบรรจบกับแม่น้ำแควใหญ่ ที่ตำบลปากแพรก หน้าเมืองกาญจนบุรี เป็นแม่น้ำแม่กลอง

แม่น้ำแควใหญ่(ศรีสวัสดิ์) มีความยาวประมาณ 386 กิโลเมตร มีเนื้อที่รับน้ำฝน 14,800 ตารางกิโลเมตร มีต้นกำเนิดจากทิวเขาถนนธงชัยซึ่งเป็นเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับเมียนมาร์ ในท้องที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ไหลลงมาทางทิศใต้แต่เมื่อเข้าเขตจังหวัดกาญจนบุรี ลำน้ำได้เปลี่ยนทิศไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านอำเภอทองผาภูมิและไหลเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดอุทัยธานี แล้วไหลลงทางทิศใต้ ผ่านอำเภอศรีสวัสดิ์ ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำแควน้อย ที่อำเภอเมืองกาญจนบุรีเป็นแม่น้ำแม่กลอง

แม่น้ำแม่กลอง เกิดจากแม่น้ำแควน้อยและแควใหญ่ ไหลมาบรรจบกันที่ตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีความยาว 130 กิโลเมตร ไหลผ่านอำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอท่าม่วง อำเภอท่ามะกา เข้าเขตจังหวัดราชบุรีและไหลลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรสงคราม

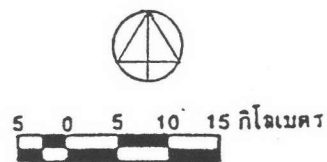

แสดง แม่น้ำสายสำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี

แผนที่ 3.3

สัญลักษณ์

- ① แม่น้ำแม่กลอง
- ② แม่น้ำแควน้อย
- ③ แม่น้ำแควใหญ่

ลำตะเพิน เป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านบริเวณที่ราบลุ่มด้านตะวันออกของจังหวัด มาบรรจบกับแม่น้ำแควใหญ่ที่ตำบลท่าเสา มีความยาวประมาณ 85 กิโลเมตร

3.4 ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์อยู่มาก พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 3/4 ของพื้นที่จังหวัดเป็นพื้นที่ป่าไม้ สภาพป่าส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณและป่าดิบแล้ง พื้นที่ป่าไม้ส่วนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันตก ตะวันตกเฉียงเหนือและทิศเหนือ ครอบคลุมพื้นที่ในอำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอไทรโยคและอำเภอเมืองบางส่วน พืชพรรณที่มีค่าทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ไม้สัก ไม้แดง ไม้ตะเคียน ไม้มะค่า ไม้รัง ไม้ประดู่ ไม้เต็ง และไม้กระยาเลยต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีป่าไม้ไผ่ ไม้รวก ที่มีมากที่สุดของประเทศ ทำให้จังหวัดมีรายได้สูงจากการผลิตอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้ไผ่

พื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งทางกรมป่าไม้ได้ประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 15 แห่ง มีพื้นที่ทั้งสิ้น 4,801,115 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.43 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 2 แห่ง มีพื้นที่ประมาณ 1,785,125 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.66 และอุทยานแห่งชาติ 5 แห่ง มีพื้นที่ทั้งสิ้น 2,587,725 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 21.25 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

4. การใช้ที่ดิน

จากการสำรวจสภาพการใช้ที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ.2534 โดยศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่า พื้นที่จังหวัดจำนวน 12,176,968 ไร่ จำแนกออกได้เป็นพื้นที่ป่าไม้คงสภาพ (Forest land) จำนวน 6,769,375 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 55.59 ของการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งจังหวัด พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร (Farm holding land) จำนวน 2,092,049 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.18 ของการใช้ที่ดินทั้งจังหวัด โดยแบ่งออกเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่ 1,416,666 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.63 พื้นที่ทำนา 403,093 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.31 และพื้นที่ไม่ได้จำแนก (Unclassified land) อีกจำนวน 3,315,544 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 27.23 ของการใช้ที่ดินทั้งจังหวัด ตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.1 แสดงรายชื่อป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาติ
จังหวัดกาญจนบุรี

รายชื่อ	อำเภอ	พื้นที่(ไร่)
ก) ป่าสงวนแห่งชาติ		
- ป่าหนองโรง	พนมทวน	19,375
- ป่าคอนแสลบ-เลาขวัญ	เลาขวัญ	337,500
- ป่าวังใหญ่-แม่น้ำน้อย	ไทรโยค,ทองผาภูมิ	996,418
- ป่าเขาช่องอินทรีตะวันออก	พนมทวน	37,550
- ป่าห้วยเขย่ง	ทองผาภูมิ, ไทรโยค	387,500
- ป่าเขาแสงพันธ์	พนมทวน	1,040
- ป่าเขาช้างเผือก	ทองผาภูมิ,สังขละบุรี	1,095,625
- ป่าพระแท่นดงรัง	ท่ามะกา	1,344
- ป่าเขาพระฤาษี-เขาบ่อแร่แปลงที่ 1	สังขละบุรี,ทองผาภูมิ	542,500
- ป่าเขาพระฤาษี-เขาบ่อแร่แปลงที่ 2	ศรีสวัสดิ์,บ่อพลอย	750,000
- ป่าโรงงานกระดาษไทยแปลงที่ 6	ศรีสวัสดิ์	101,562
- ป่าเขาท่าละเมาะ	ศรีสวัสดิ์	11,407
- ป่าหนองรี	ศรีสวัสดิ์,บ่อพลอย	33,313
- ป่าน้ำโจน	ทองผาภูมิ	472,706
- ป่าซึ้ง-เขาสูง	เมืองกาญจนบุรี,ท่าม่วง	13,275
		4,801,115
ข) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า		
- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ	เมือง,บ่อพลอย,ศรีสวัสดิ์	585,125
- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร	สังขละบุรี,ทองผาภูมิ	1,200,000
		1,785,125
ค) อุทยานแห่งชาติ		
- อุทยานแห่งชาติเอราวัณ	เมือง,ศรีสวัสดิ์,ไทรโยค	343,750
- อุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์	ศรีสวัสดิ์	36,857
- อุทยานแห่งชาติไทรโยค	ไทรโยค,ทองผาภูมิ	312,500
- อุทยานแห่งชาติศรีนครินทร์	ศรีสวัสดิ์,ไทรโยค,ทองผาภูมิ	957,500
- อุทยานแห่งชาติเขาแหลม	ทองผาภูมิ,สังขละบุรี	937,100
		2,587,725

ที่มา : สำนักงานป่าไม้จังหวัดกาญจนบุรี กรมป่าไม้

ตารางที่ 3.2 การไร่ที่ดินเพื่อการเกษตร จังหวัดกาญจนบุรี ปี 2518 - 2534

ปี	เนื้อที่ทั้งหมด	เนื้อที่ป่าไม้	ขนาดของฟาร์ม	จำนวนฟาร์ม (ราย)	รวม	เนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร							เนื้อที่ไม่ได้จำนวนก	
						ที่อยู่อาศัย	ที่นา	ที่พืชไร่	ที่ไม่มีผลและไม่มีอินทรีย์	ที่สวนผักและไม้ดอก	ที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	ที่รกร้างว่างเปล่า		ที่อื่น ๆ
2518	12,176,968	8,419,095	35.0700	41,385	1,451,372	42,854	456,929	672,165	81,359	33,048	8,273	62,084	94,660	2,312,561
2519	12,176,968	8,385,625	36.1675	43,344	1,567,643	48,503	449,311	899,160	68,303	16,098	851	5,225	80,192	2,223,700
2520	12,176,968	8,358,080	34.9660	45,238	1,581,792	53,574	455,137	976,110	41,719	7,267	3,232	2,844	41,909	2,237,096
2521	12,176,968	8,330,625	34.5938	47,039	1,627,260	48,470	465,617	949,004	49,737	10,798	5,369	49,940	48,325	2,219,083
2522	12,176,968	8,184,315	33.8226	47,954	1,621,927	49,034	461,686	1,020,380	44,088	11,343	5,101	2,786	27,600	2,370,726
2523	12,176,968	8,040,576	32.9919	48,968	1,616,143	48,860	460,040	1,016,742	43,931	11,300	4,992	2,766	27,502	2,520,249
2524	12,176,968	7,899,360	32.6633	52,888	1,727,496	47,537	479,386	1,091,376	55,560	7,717	5,710	17,341	22,869	2,550,112
2525	12,176,968	7,760,625	32.4294	53,105	1,722,163	47,768	472,246	1,093,211	57,376	6,692	5,467	18,639	20,764	2,694,180
2526	12,176,968	7,578,248	31.8957	53,699	1,712,765	47,507	469,669	1,087,245	57,063	6,655	5,437	18,537	20,652	2,885,955
2527	12,176,968	7,400,157	32.7034	53,061	1,735,275	47,755	475,723	1,098,700	60,067	7,041	5,570	19,476	20,943	3,041,536
2528	12,176,968	7,226,250	30.6585	57,987	1,777,796	57,987	478,196	1,086,617	77,258	8,270	5,351	40,920	23,195	3,172,922
2529	12,176,968	7,157,161	33.4374	59,350	1,984,510	61,945	482,506	1,219,935	93,820	9,484	6,526	77,875	32,419	3,035,297
2530	12,176,968	7,088,756	31.0436	66,489	2,064,055	57,162	462,132	1,219,935	85,088	53,907	24,967	62,545	56,979	3,024,157
2531	12,176,968	7,021,000	30.4736	67,161	2,046,636	71,348	424,105	1,261,275	83,686	48,001	15,553	61,670	39,659	3,109,332
2532	12,176,968	7,011,250	30.0347	66,372	1,993,462	58,691	391,657	1,302,614	91,963	35,116	11,438	33,502	21,153	3,172,256
2533	12,176,968	6,889,242	30.6412	65,589	2,009,725	57,112	369,656	1,349,942	92,844	41,883	10,369	55,250	19,324	3,278,001
2534	12,176,968	6,769,375	30.9319	67,634	2,092,049	62,565	403,093	1,416,666	94,150	44,475	5,971	44,465	17,064	3,315,544

ที่มา : ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2518 เป็นต้นมา เนื้อที่ป่าไม้ของจังหวัดกาญจนบุรี มีจำนวนลดลงทุกปี กล่าวคือ จำนวนพื้นที่ป่าไม้จังหวัด ตั้งแต่ปี พ.ศ.2518 จนถึงปัจจุบัน จำนวนพื้นที่ป่าไม้ลดลงถึง 1,643,660 ไร่ เฉลี่ยลดลงปีละประมาณ 102,728.75 ไร่ ส่วนเนื้อที่ถือครองการเกษตรเพิ่มขึ้นประมาณ 640,677 ไร่ โดยเพิ่มพื้นที่ปลูกพืชไร่และพืชไม้ผลยืนต้น สำหรับเนื้อที่ไม่ได้จำแนก ซึ่งหมายความถึง พื้นที่ส่วนที่เหลือจากการหักพื้นที่ป่าไม้ และเนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตรออกจากเนื้อที่ทั้งหมด ได้แก่ เนื้อที่ป่าที่ถูกทำลายไปแล้ว (จะนั้นถ้ามีการปลูกป่าเพิ่มขึ้นเนื้อที่ที่ไม่ได้จำแนกบางส่วนจะกลับมาเป็นพื้นที่ป่าได้อีก) ที่ในเขตเทศบาล/สุขาภิบาล ที่อยู่อาศัยของประชาชนนอกเขตการเกษตร ย่านการค้า ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม โรงเรียน โรงพยาบาล ถนน ทางรถไฟ สนามบิน แม่น้ำลำคลอง หนองบึง อ่างเก็บน้ำชลประทาน สถานที่ราชการต่าง ๆ และที่อื่น ๆ อีกที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในทางการเกษตร พื้นที่ในส่วนดังกล่าว มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี โดยเฉพาะเนื้อที่ป่าไม้ที่ถูกทำลาย มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

1. สภาพทางเศรษฐกิจ

จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อพิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2534 (ตารางที่ 3.3) จังหวัดกาญจนบุรี มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเพิ่มขึ้น 4,046.93 ล้านบาท โดยเพิ่มจาก 20,465.54 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2529 เป็น 24,512.47 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2534 คิดเป็นร้อยละ 28 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคตะวันตก เห็นได้ว่า จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม สูงเป็นอันดับหนึ่งของภาคตะวันตก นอกจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุดแล้ว จังหวัดกาญจนบุรียังมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรสูงที่สุดในภาคตะวันตกอีกด้วย (ตารางที่ 3.4)

เมื่อพิจารณาโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดกาญจนบุรี ในปี พ.ศ.2534 พบว่า สาขาการผลิตที่มีมูลค่ารวมสูงสุด 3 อันดับแรก คือ

สาขาเกษตรกรรม มีมูลค่ารวม 6,050.77 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 24.68
 สาขาอุตสาหกรรม มีมูลค่ารวม 4,923.82 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 20.09
 สาขาค้าส่งค้าปลีก มีมูลค่ารวม 3,951.63 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16.12

ตารางที่ 3.3 แสดงการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2529-2534

สาขาการผลิต	มูลค่าเพิ่ม (ล้านบาท)		การเปลี่ยนแปลง (%)	
	พ.ศ. 2529	พ.ศ. 2534	ล้านบาท	ทั้งจังหวัด
เกษตรกรรม	6,468.97	6,050.17	-418.80	-10.35
กสิกรรม	3,400.17	3,756.28	356.11	8.80
ปศุสัตว์	420.81	455.60	34.78	0.86
ประมง	12.34	40.73	28.39	0.70
ป่าไม้	2,014.61	1,013.61	-1,001.00	-24.73
บริการทางการเกษตร	444.42	576.75	132.33	3.27
การแปรรูปสินค้าเกษตร	176.62	207.22	30.59	0.76
เหมืองแร่และขุดหิน	763.85	613.82	-150.03	-3.71
อุตสาหกรรม	3,269.68	4,923.82	1,654.14	40.87
การก่อสร้าง	909.51	1,574.25	664.73	16.43
ไฟฟ้าและประปา	402.54	523.55	121.02	2.99
คมนาคมขนส่ง	3,093.50	2,613.46	-480.04	-11.86
ค้าส่งและค้าปลีก	2,363.84	3,951.63	1,587.79	39.23
ธนาคาร/ประกันภัย/อสังหาริมทรัพย์	334.91	572.17	237.26	5.86
ที่อยู่อาศัย	671.09	853.69	182.60	4.51
การบริหารราชการ/ป้องกันประเทศ	808.14	972.90	164.76	4.07
การบริการ	1,379.52	1,863.02	483.50	11.95
รวม	20,465.54	24,512.47	4,046.93	100.00

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 3.4 แสดงการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์มวลรวมและรายได้ต่อหัวประชากร
ของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก

จังหวัด	ผลิตภัณฑ์มวลรวม		รายได้ต่อหัวประชากร	
	ล้านบาท	ลำดับที่	บาท	ลำดับที่
กาญจนบุรี	24,512.47	1	43,041	1
ราชบุรี	21,313.65	2	36,153	3
สุพรรณบุรี	17,159.28	3	25,265	5
ประจวบคีรีขันธ์	13,078.95	4	37,800	2
เพชรบุรี	11,391.19	5	33,084	4
สมุทรสงคราม	3,954.38	6	23,756	6
ภาคตะวันตก	91,409.91	-	33,946	-

ที่มา : กองบัญชีสหประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.1 โครงสร้างทางเศรษฐกิจภาคเกษตรกรรม

จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ 12,176,968 ไร่ แต่สัดส่วนพื้นที่ทำการเกษตรต่อพื้นที่ทั้งหมดค่อนข้างต่ำ เนื่องจากมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและป่าไม้ เมื่อรวมพื้นที่ป่าและพื้นที่ในความดูแลของทหาร นอกจากนั้นยังเป็นพื้นที่อ่างเก็บน้ำ เขื่อน และแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมแท้จริงไม่ถึงร้อยละ 20 ของพื้นที่ทั้งหมด จากสภาพพื้นที่ของจังหวัดที่มีข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ จึงต้องมีการพิจารณาในส่วนของสาขาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน ส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ปัจจุบัน จังหวัดกาญจนบุรี มีสัดส่วนผลผลิตทางการเกษตรเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัด ซึ่งผลผลิตทางการเกษตรสามารถนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ อ้อย ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด ฝ้าย ส่วนพืชผักและผลไม้ ได้แก่ ข้าวโพดฝักอ่อน พริกเส็ก สับปะรด เป็นต้น (ตารางที่ 3.5)

1.2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี อีกทั้งเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการลงทุนด้านอุตสาหกรรมค่อนข้างสูง เนื่องจากความพร้อมของระบบโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนการกระจายผลผลิตออกสู่ตลาด ในช่วงปี พ.ศ.2536 มีจำนวนโรงงานทั้งหมด 1,425 แห่ง จำนวนแรงงาน 22,406 คน และมีเงินทุน 14,991.89 ล้านบาท (ตารางที่ 3.6) อุตสาหกรรมแต่ละประเภทมีการใช้เงินลงทุนและกำลังแรงงานจำนวนมากร้อยละแตกต่างกันไป โดยเฉพาะบริเวณอำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตน้ำตาล และอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น นอกจากนี้ทั้งสามอำเภอดังกล่าวแล้ว พื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัดกาญจนบุรี ยังมีการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ทั่วไป การกระจายตัวของโรงงานและอุตสาหกรรมที่มีอยู่ในจังหวัด ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความได้เปรียบในด้านที่ตั้งและความสมบูรณ์ของทรัพยากรในท้องถิ่น สามารถดึงดูดให้อุตสาหกรรมที่ตั้งใช้วัตถุดิบ เข้ามาลงทุนในพื้นที่ของจังหวัด

ตาราง 3.5 แสดงผลผลิตทางการเกษตรและพื้นที่เพาะปลูก พ.ศ.2536

ผลผลิตทางการเกษตร	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ร้อยละ
1. ข้าว		
- ข้าวนาปี	444,389	18.87
- ข้าวนาปรัง	121,828	5.17
2. พืชไร่		
- อ้อย	1,059,702	44.99
- มันสำปะหลัง	255,921	10.87
- ข้าวโพด	143,489	6.09
- ฝ้าย	30,675	1.30
- ถั่วประด	40,560	1.72
- ถั่วเหลือง	10,559	0.45
- พริกเล็ก	20,003	0.85
3. พืชสวน		
- พืชผัก	41,442	1.76
- ไม้ผลยืนต้น	112,742	4.78
4. อื่น ๆ	74,184	3.15
รวมพื้นที่เพาะปลูก	2,355,494	100.00
ร้อยละพื้นที่เพาะปลูกในจังหวัด	12,176,968	19.34

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 3.6 แสดงจำนวนโรงงาน เงินทุนและแรงงาน จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ.2536

อำเภอ	จำนวนโรงงาน	เงินทุน(ล้านบาท)	แรงงาน(คน)
เมืองกาญจนบุรี	317	600.39	3,255
ท่ามะกา	367	7,147.84	11,747
ท่าม่วง	276	6,851.35	4,789
บ่อพลอย	60	44.85	326
พนมทวน	191	243.61	679
ทองผาภูมิ	36	39.83	412
ไทรโยค	22	21.56	273
ศรีสวัสดิ์	5	0.54	40
เลาขวัญ	136	27.19	693
สังขละบุรี	15	14.73	192
รวม	1,425	14,991.89	22,406

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี

1.3 โครงสร้างทางเศรษฐกิจภาคการค้าและบริการ

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความได้เปรียบในด้านการค้า และการบริการ ส่วนหนึ่งมาจากกิจกรรมการค้าและการบริการภายในจังหวัด โดยเฉพาะการค้า และการบริการที่ประกอบการโดยเอกชน บริษัท ร้านค้าพาณิชย์ต่างๆ นั้น กล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจจำนวนมากในแต่ละปี มักรวมกลุ่มในเขตเมืองและใน อำเภอขนาดใหญ่ นอกจากนี้ การที่จังหวัดกาญจนบุรีมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ มีการค้าขายระหว่างประเทศบริเวณชายแดน ทำให้จังหวัดกาญจนบุรีมีบทบาททางด้านการค้า และการบริการเพิ่มขึ้น

ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของกาญจนบุรี มีส่วนสนับสนุนต่อการ ลงทุนและการพัฒนาจังหวัดเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นสาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและการ บริการ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว กิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัดเป็นส่วนที่ ช่วยเหลือเกื้อกูลให้การท่องเที่ยวในจังหวัดสามารถดำเนินได้ต่อไป สาเหตุที่สำคัญเพราะการ ท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นั้น จะต้องประกอบด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจสาขาอื่น ๆ เพื่อเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการท่องเที่ยวของพื้นที่ ทั้งทางด้านวัตถุดิบและผลผลิตที่มีในตลาด รวมไปถึงสินค้าที่เป็นเครื่องอุปโภคบริโภค รวมไปถึงการให้บริการต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องซึ่ง สิ่งเหล่านี้ เป็นปัจจัยหลักเพื่อการคงอยู่ของระบบเศรษฐกิจที่เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ของพื้นที่ ใดพื้นที่หนึ่งนั่นเอง

2. โครงสร้างทางสังคม

2.1 การศึกษา

การศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี แบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ การศึกษาภายในระบบโรงเรียน และการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 536 แห่ง และมีนักเรียนนักศึกษาจำนวน 131,183 คน ครูและอาจารย์ จำนวน 7,128 คน คิดเป็นสัดส่วนของ นักเรียน:ครู-อาจารย์ เท่ากับ 18:1

2.2 การศาสนา

ประชากรในจังหวัดกาญจนบุรี ร้อยละ 90 นับถือพุทธศาสนา ในปี 2536 มีจำนวนวัดในจังหวัด 312 วัด สำนักสงฆ์ 18 สำนัก ที่พักสงฆ์ 114 แห่ง และมีจำนวนพระภิกษุ 4,175 รูป สามเณร 940 รูป นอกจากนี้ ยังมีประชาชนนับถือศาสนาอื่น ๆ ได้แก่ อิสลาม และ คริสต์ ซึ่งมีจำนวนเล็กน้อย มีมัสยิด 2 แห่ง โบสถ์คริสต์ 8 แห่ง และศาลเจ้า 19 แห่ง

2.3 การสาธารณสุข

จังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ.2535 มีจำนวนโรงพยาบาลในจังหวัด 14 แห่ง เป็นโรงพยาบาลในจังหวัด 2 แห่ง อยู่ในอำเภอเมืองและอำเภอดำรงวิทยะโกวิท โรงพยาบาลในชุมชน 9 แห่ง โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงอื่นๆ 1 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน 3 แห่งและหน่วยสาธารณสุขชุมชนประจำจังหวัด อีก 2 แห่ง นอกจากนี้ เป็นสถานอนามัยประจำอยู่ในอำเภอต่างๆ จำนวน 130 แห่ง รวมทั้งหน่วยมาเลเรีย หน่วยโรคเท้าช้างและหน่วยกามโรค อย่างละ 1 แห่ง

ในปี พ.ศ.2535 จังหวัดกาญจนบุรี มีจำนวนบุคลากรบริการงานทางสาธารณสุข ประกอบด้วย แพทย์ 70 คน ทันตแพทย์ 19 คน ทันตภิบาล 19 คน เภสัชกรและผู้ช่วย 17 คน พยาบาลวิชาชีพ 315 คน พยาบาลเทคนิค 235 คน เจ้าหน้าที่พยาบาล 44 คน นักกายภาพบำบัด 4 คน นักวิทยาศาสตร์ 1 คน นักโภชนาการ 1 คน นอกจากนี้ ยังมีบุคลากรที่เป็นอาสาสมัคร ช่วยงานด้านสาธารณสุขประจำตำบลและตามหมู่บ้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก

3. จำนวนประชากรและการกระจายตัว

ประชากรของจังหวัดกาญจนบุรี เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2537 มีจำนวนประชากรทั้งหมด 736,996 คน อำเภอเมืองกาญจนบุรี เป็นอำเภอที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด มีจำนวนประชากร 149,152 คน คิดเป็นร้อยละ 20.23 ของประชากรรวมทั้งจังหวัด อันดับรองลงมาได้แก่ อำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง และอำเภอพนมทวน มีประชากร 129,982 คน 99,906 คน และ 52,207 คน ตามลำดับ ส่วนบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่น้อยที่สุด คือ อำเภอศรีสวัสดิ์ มีจำนวนประชากรเพียง 18,931 คน ตารางที่ 3.7

ตารางที่ 3.7 แสดงการกระจายตัวประชากร อัตราการเปลี่ยนแปลง ความหนาแน่นของประชากร จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ.2530-2537

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากร				การเปลี่ยนแปลงประชากร พ.ศ.2530-37		ความหนาแน่น(คน/ตร.กม.)	
		2530	ร้อยละ	2537	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	2530	2537
เมืองกาญจนบุรี	1,236.28	150,491	23.38	149,152	20.23	-1,339	-0.13	122	121
ไทรโยค	2,728.92	31,633	4.91	39,545	5.37	7,912	3.57	12	14
บ่อพลอย	967.22	66,289	10.30	51,375	6.97	-14,932	-3.22	69	53
ศรีสวัสดิ์	3,295.95	15,829	2.46	18,913	2.57	3,084	2.78	5	5
ท่ามะกา	340.81	131,792	20.47	129,982	17.64	-1,810	-0.20	387	382
ท่าม่วง	610.97	98,949	15.37	99,906	13.55	957	0.14	162	163
ทองผาภูมิ	3,655.17	15,451	2.40	38,933	5.28	23,482	21.71	4	10
สังขละบุรี	3,349.39	8,561	1.33	21,045	2.86	12,460	20.83	3	6
พนมทวน	535.77	77,667	12.06	52,207	7.08	-25,460	-4.68	67	97
เลาขวัญ	831.30	47,142	7.32	50,193	6.81	3,051	0.92	57	60
ด่านมะขามเตี้ย	807.14	-	-	29,983	4.07	-	-	-	37
กิ่ง อ.หนองปรือ	502.23	-	-	25,417	3.45	-	-	-	50
กิ่ง อ.ห้วยกระเจา	622.00	-	-	30,363	4.12	-	-	-	48
รวม	19,483.15	643,804	100.00	736,996	100.00	93,192	2.07	33	37

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ความหนาแน่นของประชากรในจังหวัด โดยเฉลี่ยประมาณ 38 คน ต่อตาราง กิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอท่ามะกา 381 คนต่อตาราง กิโลเมตร รองลงมา คือ อำเภอท่าม่วง 164 คนต่อตารางกิโลเมตร และอำเภอเมืองกาญจนบุรี 121 คนต่อตารางกิโลเมตร และบริเวณที่มีความหนาแน่นของประชากรต่ำสุด คือ อำเภอศรีสวัสดิ์ มีความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 5 คนต่อตารางกิโลเมตร

4. การปกครอง

จังหวัดกาญจนบุรี แบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 11 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 97 ตำบล 831 หมู่บ้าน และแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็นเทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 1 แห่ง และสุขาภิบาล 25 แห่ง (ตารางที่ 3.8)

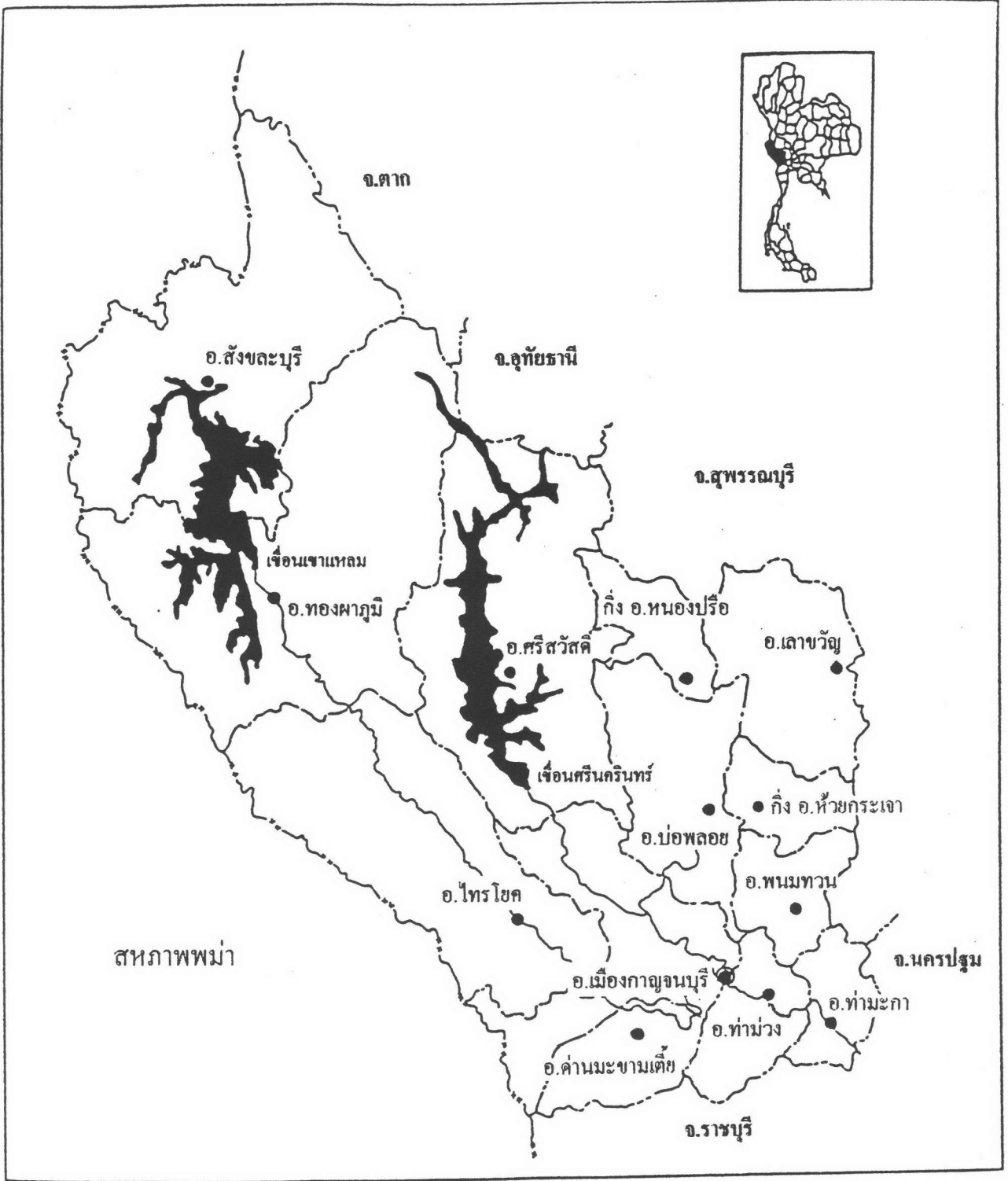
โครงสร้างพื้นฐานของจังหวัด

1. การคมนาคมขนส่ง

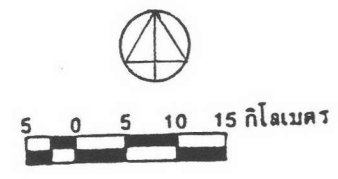
เส้นทางคมนาคมทางบกของจังหวัดกาญจนบุรี สามารถอำนวยความสะดวกในการเดินทางได้เป็นอย่างดี จึงเป็นที่นิยมอย่างมากทั้งเส้นทางรถยนต์และรถไฟ เพราะมีโครงข่ายเส้นทางที่เชื่อมโยง ระหว่างจังหวัดกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งเส้นทางในจังหวัดที่เชื่อมโยงระหว่างอำเภอต่าง ๆ มีสภาพที่สมบูรณ์ใช้ได้ตลอดปี ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้ (แผนที่ 3.5)

1.1 เส้นทางรถยนต์

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 (แสงชูโต) เป็นทางหลวงที่แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (เพชรเกษม) บริเวณอำเภอบ้านโป่ง ราชบุรี ผ่านอำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอไทรโยค อำเภอสังขละบุรี จนถึงด่านเจดีย์สามองค์
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 324 เป็นเส้นทางที่แยกออกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 ผ่านบ้านทุ่งสมอไปยังอำเภอพนมทวน ไปยังอำเภออุ้มถ้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3199 เป็นเส้นทางเริ่มจากอำเภอเมืองกาญจนบุรี ผ่านตำบลลาดหญ้า อุทยานแห่งชาติเอราวัณไปยังเขื่อนศรีนครินทร์ ต่อเชื่อมกับถนนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ไปยังอำเภอศรีสวัสดิ์

แสดง การแบ่งเขตการปกครอง แผนที่ 3.4

ตารางที่ 3.8 เขตการปกครองของจังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ. 2538

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	การปกครองส่วนภูมิภาค		การปกครองส่วนท้องถิ่น	
	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	สุขาภิบาล
เมืองกาญจนบุรี	13	96	1	3
ท่าม่วง	13	99	-	4
ท่ามะกา	17	139	1	5
พนมทวน	7	89	-	2
เลาขวัญ	7	64	-	2
บ่อพลอย	6	68	-	2
ไทรโยค	7	52	-	2
ทองผาภูมิ	7	42	-	1
ศรีสวัสดิ์	6	31	-	1
สังขละบุรี	3	19	-	1
ด่านมะขามเตี้ย	4	37	-	1
กิ่ง อ.หนองปรือ	3	35	-	1
กิ่ง อ.ห้วยกระเจา	4	60	-	-
รวม	97	831	2	25

ที่มา : กองปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ : กิ่งอำเภอห้วยกระเจา แยกออกจากอำเภอพนมทวน เมื่อ พ.ศ. 2537

กิ่งอำเภอด่านมะขามเตี้ย ยกฐานะเป็นอำเภอ ในวันที่ 7 กันยายน 2538

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3086 เป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างอำเภอเมืองกาญจนบุรี กับ อำเภอบ่อพลอย และสามารถเชื่อมต่อไปยังอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

นอกจากนี้ ยังมีทางหลวงจังหวัดและถนนของส่วนราชการอื่นๆ เชื่อมโยงพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3272 แยกจากทางหลวงหมายเลข 323 ที่เหนืออำเภอทองผาภูมิ ผ่านบ้านไร่ไปยังปิล็อกและอีต่อง อันเป็นชุมชนประกอบอาชีพเหมืองแร่บนเทือกเขาตะนาวศรี ระหว่างพรมแดนไทยกับพม่า ภายหลังจากการปิดกั้นเขื่อนเขาแหลม มีการเปลี่ยนแปลงเส้นทางที่แยกออกจากทางหลวงหมายเลข 323 ไปยังบ้านไร่

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3229 เริ่มจากทางแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 ผ่านตำบลบ้านเก่า จนถึงปราสาทเมืองสิงห์

- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3228 เริ่มต้นจากบริเวณบ้านลิ้นช้าง ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี สามารถติดต่อกับเขตเทศบาลเมืองฯ โดยอาศัยเรือข้ามฝาก ผ่านไปยังสุสานเขาปูน ถ้าเขาปูน ไร่วโนทยาน ไปยังตำบลบ้านเก่า

เส้นทางหลวงท้องถิ่น ซึ่งเริ่มมีความสำคัญในด้านการท่องเที่ยว กล่าวคือ เป็นเส้นทางเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยไม่ต้องเล่นอ้อม มีลักษณะพื้นผิวเป็นลูกรังหรือทางดิน ได้แก่

- เส้นทางหลวงท้องถิ่น เชื่อมระหว่างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 บริเวณอุทยานแห่งชาติไทรโยค กับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3199 บริเวณเขื่อนท่าทุ่งนา

- เส้นทางหลวงท้องถิ่น เชื่อมระหว่างทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3086 บริเวณอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ กับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3199 ในอำเภอศรีสวัสดิ์

การเดินทางโดยเส้นทางรถยนต์ เริ่มมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เพราะสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งช่วยประหยัดเวลาในการท่องเที่ยวในประเภทเข้าไปเย็นกลับ นอกจากนี้ ยังมีรถโดยสารประจำทาง

ซึ่งวิ่งระหว่างกรุงเทพฯและจังหวัดกาญจนบุรี วันละ 150 เที่ยว เป็นรถโดยสารธรรมดา วันละ 75 เที่ยว รถโดยสารปรับอากาศ 75 เที่ยว และรถปรับอากาศชั้น 2 อีกวันละ 75 เที่ยว ไปทองผาภูมิ-ราชบุรี-สุพรรณบุรี อีกด้วย (ตารางที่ 3.9)

1.2 เส้นทางรถไฟ

เส้นทางรถไฟที่ใช้ติดต่อกับกรุงเทพฯ คือ เส้นทางรถไฟสายธนบุรี-น้ำตก เริ่มจากสถานีธนบุรี ไปยังสถานีนครปฐม ผ่านชุมทางหนองปลาตุก แยกไปอำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง อำเภอเมืองกาญจนบุรี แล่นผ่านสะพานข้ามแม่น้ำแคว วังโพ ถึงสถานีน้ำตกที่อำเภอไทรโยค ปัจจุบันเส้นทางรถไฟสายนี้ ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการท่องเที่ยวซึ่งมีการเดินรถวันละ 2 เที่ยว ในตอนเช้าเวลา 08.00 น. และในตอนบ่ายเวลา 14.30 น. (ตารางที่ 3.10)

1.3 เส้นทางน้ำ

การคมนาคมทางน้ำได้ลดบทบาทลงไป เมื่อเส้นทางบกพัฒนาขึ้น เส้นทางน้ำที่ยังมีความสำคัญ คือ ลำน้ำแควน้อยตั้งแต่ท่าเรือปากแจงขึ้นไป เป็นเส้นทางซึ่งใช้ในการติดต่อกับบริเวณด้านตะวันตกของจังหวัด นอกจากนี้ยังมีความสำคัญที่เป็นเส้นทางท่องเที่ยว โดยมีการล่องเรือด้วยเรือหางยาว การล่องแพซึ่งมีมากในช่วงท่าเรือปากแจงจนถึงอุทยานแห่งชาติไทรโยค ส่วนบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์ ปัจจุบันเป็นเส้นทางท่องเที่ยวไปยังน้ำตกห้วยขมิ้น น้ำตกถ้ำเขาวง และน้ำตกคลิตี้ ซึ่งอยู่ทางด้านทิศเหนือของอ่างเก็บน้ำ

2. ไฟฟ้าและประปา

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นแหล่งผลิตไฟฟ้า ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยตามโครงการที่ราบลุ่มแม่น้ำแควเพื่อการผลิตไฟฟ้า ประกอบด้วยเขื่อนที่สำคัญในการผลิตไฟฟ้าจำนวน 3 เขื่อน ได้แก่

- เขื่อนศรีนครินทร์ ดำเนินการโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นเขื่อนดินเหนียวที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย กำลังผลิตไฟฟ้าจนถึง ปี พ.ศ.2535 รวมทั้งสิ้น 540,000 กิโลวัตต์ และกำลังเพิ่มเติมอีก 180,000 กิโลวัตต์

ตารางที่ 3.9 แสดงการขนส่งประจำทางด้วยรถยนต์โดยสารจังหวัดกาญจนบุรี

สายที่	เส้นทาง	ผู้ประกอบการ	ระยะทาง	ค่าโดยสาร	มาตรฐาน
81	กรุงเทพฯ-กาญจนบุรี	บ.ขนส่ง จำกัด	129	62.00	ปรับอากาศ
81	กรุงเทพฯ-กาญจนบุรี	บ.ขนส่ง จำกัด	129	35.00	ธรรมดา
325	กาญจนบุรี-ด่านช้าง	บ.กาญจนบุรี จำกัด	126	29.50	ธรรมดา
	กาญจนบุรี-หนองปรือ	บ.กาญจนบุรี จำกัด	19.5	19.50	ธรรมดา
	กาญจนบุรี-ทุ่งมะตัง	บ.กาญจนบุรี จำกัด	4.5	4.50	ธรรมดา
327	บ่อพลอย-อู่ทอง	บ.บ่อพลอย-อู่ทองฯ	45	10.00	สองแถว
334	กาญจนบุรี-บ้านโป่ง	บ.สุชาติพัฒนา จำกัด	57	11.00	ธรรมดา
411	กาญจนบุรี-สุพรรณบุรี	บ.ขนส่ง จำกัด	90	20.50	สองแถว
461	กาญจนบุรี-ราชบุรี	บ.สุชาติพัฒนา จำกัด	94	21.00	ธรรมดา
492	ห้วยกระบอก-อูถก	บ.เพชรขนส่ง จำกัด	13	3.50	ธรรมดา
706	กำแพงแสน-พมทวน	บ.นครปฐมฯ จำกัด	38	8.50	ธรรมดา
707	อู่ทอง-บ้านลำอิฐ	บ.ลำอิฐขนส่ง จำกัด	83	22.50	สองแถว
709	ด่านช้าง-บ้านกล้วย	บ.กาญจนบุรี จำกัด	72	20.00	สองแถว
711	อู่ทอง-เลาขวัญ	สหกรณ์เคอมนรถสุพรรณฯ	34	9.50	สองแถว
718	นครปฐม-บ้านท่าเรือ	บ.พระปฐมเคอมนรถฯ	44	10.00	สองแถว
1722	กาญจนบุรี-ลาดหญ้า	บ.กาญจนบุรีเอราวัณ	17	4.00	สองแถว
1724	ท่าเรือ-พมทวน	บ.พระแท่นขนส่งฯ	26	6.00	ธรรมดา
1726	กาญจนบุรี-กลอนโค	บ.สุชาติพัฒนา จำกัด	30	8.50	ธรรมดา
6179	ตลาดเขต-ทุ่งกระบี่	สหกรณ์เคอมนรถเลาขวัญ	93	25.50	ธรรมดา
6180	เขาวงพระจันทร์-สระ	สหกรณ์เคอมนรถเลาขวัญ	40	11.00	ธรรมดา
6181	บ้านหนองโพธิ์-มะตัง	สหกรณ์เคอมนรถเลาขวัญ	48	13.00	ธรรมดา
6183	กาญจนบุรี-คอนเจดีย์	บ.เวสเทอร์นทัวร์ฯ	21	5.00	สองแถว
6191	ท่าม่วง-คอนเจดีย์	สหกรณ์เคอมนรถกาญฯ	12	3.50	ธรรมดา
6192	ท่าม่วง-หนองตากษา	สหกรณ์เคอมนรถกาญฯ	47	14.50	สองแถว
8170	กาญจนบุรี-ศรีสวัสดิ์	บ.กาญจนบุรี จำกัด	130	30.00	ธรรมดา
8171	กาญจนบุรี-วัดสิงห์	บ.กาญจนบุรี จำกัด	49	13.50	ธรรมดา
8172	กาญจนบุรี-บ้านเก่า	บ.กาญจนบุรี จำกัด	34	8.00	ธรรมดา
8190	ท่ามะกา-ด่านมะขามเตี้ย	บ.สุชาติพัฒนา จำกัด	52	11.00	สองแถว
8191	กาญจนบุรี-ด่านเจดีย์ฯ	บ.สุชาติพัฒนา จำกัด	29	18.50	ธรรมดา
8202	ตลาดเขต-เลาขวัญ	บ.สหมิตรหนองรีฯ	58	14.00	ธรรมดา
8203	กาญจนบุรี-สังขละบุรี	บ.เอเซียไทยโยคฯ	223	56.00	ธรรมดา
8204	กาญจนบุรี-อู่ตะเภา	บ.ไทยโยคพัฒนาฯ	46	12.50	ธรรมดา
8245	หนองปรือ-เขาหิน	บ.กาญจนบุรี จำกัด	32	9.00	ธรรมดา
8252	กาญจนบุรี-ทองผาภูมิ	บ.เอเซียไทยโยคฯ	138	36.50	ธรรมดา
8262	เอราวัณ-ไทยโยค	บ.กาญจนบุรี จำกัด	52	11.00	ธรรมดา
71001	กาญจนบุรี-ค่ายฯ	หจก.รถสวัสดิการ	10	3.00	ธรรมดา
71002	สังขละบุรี-ด่านเจดีย์ฯ	สหกรณ์เคอมนรถ	22	6.00	ธรรมดา

ที่มา : ข้อมูลการตลาด พ.ศ. 2535 จังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 3.10 แสดงเวลาเดินรถโดยสารระหว่างจังหวัด

ชื่อเส้นทาง	ประเภทรถโดยสาร	เวลาเดินรถ	วันเดินรถ
1. รถยนต์ กรุงเทพฯ-กาญจนบุรี กาญจนบุรี-กรุงเทพฯ	ธรรมดา	ตั้งแต่ 04.00 น. ทุก ๆ 15 นาที จนถึง 20.00 น.	ทุกวัน
	ปรับอากาศ	ตั้งแต่ 05.00 น. ทุก ๆ 15 นาที จนถึง 22.00 น.	ทุกวัน
	ธรรมดา	ตั้งแต่ 03.30 น. ทุก ๆ 15 นาที จนถึง 18.30 น.	ทุกวัน
	ปรับอากาศ	ตั้งแต่ 05.30 น. ทุก ๆ 15 นาที จนถึง 18.00 น.	จันทร์-พฤหัสบดี
	ปรับอากาศ	ตั้งแต่ 05.30 น. ทุก ๆ 15 นาที จนถึง 19.00 น.	ศุกร์-อาทิตย์
2. รถไฟ ธนบุรี-น้ำตก น้ำตก-ธนบุรี		08.00 น. และ 13.54 น.	เสาร์-อาทิตย์และ วันหยุดราชการ
		06.05 น. และ 12.34 น.	เสาร์-อาทิตย์และ วันหยุดราชการ

ที่มา : ข้อมูลการตลาด พ.ศ.2535

หมายเหตุ : มีรถพิเศษ นำเที่ยวไปกลับภายในวันเดียว

- เชื้อนเขาแหลม ก่อสร้างโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ตามโครงการที่ราบลุ่มแม่น้ำแควน้อย ลักษณะเขื่อนเป็นเขื่อนหินคาคบผนังด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กมีกำลังผลิตไฟฟ้าในปี พ.ศ.2535 ประมาณ 300,000 กิโลวัตต์

- เขื่อนท่าทุ่งนา ก่อสร้างโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตเช่นเดียวกัน เป็นเขื่อนแบบผสมระหว่างเขื่อนหินทิ้งแกนดินเหนียวและเขื่อนคอนกรีต คิดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าจำนวน 2 เครื่อง มีกำลังผลิต 20,500 และ 23,600 กิโลวัตต์

ในปี พ.ศ.2535 เขื่อนทั้ง 3 แห่งสามารถผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ถึง 2,148 ล้านหน่วย คิดเป็นร้อยละ 95.34 ของพลังงานไฟฟ้าในภาคตะวันตก และเป็นร้อยละ 47.8 ของพลังงานไฟฟ้าพลังน้ำในประเทศ

จากการสำรวจจำนวนหมู่บ้านและตำบล ที่มีไฟฟ้าแล้วใช้ในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า จำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 807 หมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้แล้ว 684 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 84.75 ครอบคลุมพื้นที่ตำบลต่าง ๆ 86 ตำบล จากจำนวน 97 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 88.66 พื้นที่ที่มีไฟฟ้าใช้ส่วนใหญ่ อยู่ในเขตอำเภอเมืองฯ อำเภอท่ามะกา และอำเภอท่าม่วง สำหรับบริเวณที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ส่วนมากอยู่ในพื้นที่เขตทหาร เขตป่าไม้ เขตอุทยานแห่งชาติและเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น

การประปาในจังหวัดกาญจนบุรี มีขอบเขตการให้บริการในเขตเทศบาลเมืองฯ โดยใช้แหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำแควใหญ่ ในปี พ.ศ.2535 มีผู้ใช้น้ำ 66,255 ลูกบาศก์เมตร เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2534 ซึ่งมีผู้ใช้น้ำ 5,580 ลูกบาศก์เมตร

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 เป็นต้นมา การประปาส่วนภูมิภาคจังหวัดกาญจนบุรี มีโครงการขยายระบบจำหน่ายประปา เพื่อรองรับความเจริญของเขตเมือง นอกจากนี้ ยังมีบริการประปาของเทศบาลและสุขาภิบาล รวมทั้งเอกชนอีกด้วย

4. การโทรคมนาคมและสื่อสาร

4.1 ไปรษณีย์โทรเลข

ในปี พ.ศ.2534 จังหวัดกาญจนบุรี มีที่ทำการไปรษณีย์ จำนวน 16 แห่ง และที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตเอกชน จำนวน 26 แห่ง ในพื้นที่ของจังหวัด

4.2 โทรศัพท์

การบริการโทรศัพท์ในจังหวัดกาญจนบุรี ในปัจจุบัน มีชุมสายโทรศัพท์ทั้งสิ้น 7 ชุมสาย จำนวนเลขหมาย 9,088 เลขหมาย ติดตั้งไว้แล้ว 7,888 เลขหมาย แบ่งออกเป็น ใช้ในราชการ 1,927 เลขหมาย ติดตั้งเป็นโทรศัพท์สาธารณะ 149 เลขหมาย ใช้ในกิจการขององค์การโทรศัพท์ 90 เลขหมาย และโครงข่ายการบริการสาธารณะทางไกลชนบท สามารถช่วยให้การติดต่อในพื้นที่ห่างไกล รวมไปถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ห่างไกล ได้สะดวกยิ่งขึ้น

การท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และเป็นที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติที่สวยงาม นอกจากนี้กาญจนบุรียังเป็นเมืองที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ จุดเด่นที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวมากได้แก่ น้ำตก ถ้ำ แม่น้ำ ภูเขาและอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า กระจายอยู่ในทุก ๆ อำเภอ โดยสามารถแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่

- น้ำตกเอราวัณ	- น้ำตกผาดาด
- น้ำตกห้วยขมิ้น	- น้ำตกคลิตี้
- ถ้ำละว้า	- น้ำตกผาลั่น
- น้ำตกไทรโยคใหญ่	- น้ำตกเกริงกระเวีย
- น้ำตกไทรโยคน้อย(เขาพัง)	- น้ำตกไคช่องถ่อง
- ถ้ำดาวดึงส์	- ถ้ำวังตะเคียน
- ถ้ำพระธาตุ	- ถ้ำเขาสูง
- ถ้ำสุวรรณคู่วังบาดาล	- ถ้ำกระแซ
- น้ำพุร้อนหินดาด(กุยมั่ง)	- ถ้ำมะเคือ
- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ	- พุงใหญ่เนรศวร
- อุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์(ถ้ำธารลอด)	

2. แหล่งท่องเที่ยวประเภทการศึกษา ได้แก่
 - บ่อพลอย
 - เขื่อนศรีนครินทร์ (เขื่อนเจ้าพระ)
 - เขื่อนป่าสัก
 - เขื่อนท่าทุ่งนา
 - เขื่อนวชิราลงกรณ์
 - เขื่อนเขาแหลม
3. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ได้แก่
 - สะพานข้ามแม่น้ำแคว
 - โบราณสถานพงดึก
 - ทางรถไฟสายมรณะ
 - พระแท่นดงรัง
 - สุสานทหารสัมพันธมิตร (ดอนรัก)
 - วัดถ้ำเสือ
 - วัดถ้ำมังกรทอง
 - วัดถ้ำเขาน้อย
 - พิพิธภัณฑ์อักษรเชลยศึก (วัดใต้)
 - วัดถ้ำเขาปูน
 - วัดถ้ำพระ
 - วัดสันติคีรีบรมธาตุ (วัดเขาคิน)
 - ปราสาทเมืองสิงห์
 - เจดีย์กลางน้ำนุ้อง
 - พิพิธภัณฑ์บ้านเก่า
 - ด่านเจดีย์สามองค์

สภาพตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ในปี พ.ศ. 2535 จังหวัดกาญจนบุรี มีรายได้จากการท่องเที่ยว จากการคาดประมาณของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นจำนวน 2,296 ล้านบาท มีการใช้จ่ายของผู้มาเยือนเฉลี่ยต่อคนต่อวันเท่ากับ 703.49 บาท แบ่งออกเป็นผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 729.06 บาท โดยนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 971.76 บาท และ นักทัศนาจรมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 500.90 บาทต่อวัน สำหรับผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 589.72 บาทต่อวัน สำหรับนักท่องเที่ยว มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 891.74 บาท และนักทัศนาจรมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 396.90 บาท (ตารางที่ 3.11)

ในปี พ.ศ. 2535 มีผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดกาญจนบุรีทั้งสิ้น 1,926,354 คน เป็นนักท่องเที่ยว (Tourist) 1,046,048 คน นักทัศนาจร (Excursionist) 930,306 คน โดยเป็นผู้มาเยี่ยมเยือนชาวไทย ร้อยละ 90.50 ของนักท่องเที่ยว และร้อยละ 94.92 ของนักทัศนาจร แม้ว่าสัดส่วนของชาวต่างประเทศที่เข้ามาเยี่ยมจังหวัดกาญจนบุรี ยังมีจำนวนค่อนข้างน้อย แต่เมื่อพิจารณาถึงการเจริญเติบโตแล้ว พบว่า ตลาดการท่องเที่ยวในส่วนของชาวต่างประเทศ มีอัตราการเจริญเติบโตสูงมาก ในปี พ.ศ. 2535 มีผู้มาเยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศ

ตารางที่ 3.11 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว รายได้จากการท่องเที่ยว พ.ศ.2533-2535
จังหวัดกาญจนบุรี

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว			รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)
	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ	รวม	
2533	1,717,034	172,306	1,889,340	2,304
2534	1,730,689	192,683	1,923,372	2,124
2535	1,781,433	144,921	1,926,354	2,296

ที่มา : สำนักงาน ททท. จังหวัดกาญจนบุรี

ตารางที่ 3.12 แสดงจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดกาญจนบุรี และจำนวนผู้พักแรม
เปรียบเทียบระหว่าง พ.ศ.2530 และ พ.ศ.2535

ประเภทนักท่องเที่ยว	2530	2535	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
ผู้มาเยี่ยมเยือน			
ชาวไทย	1,722,332	1,781,433	3.43
ชาวต่างประเทศ	60,167	144,921	140.86
รวม	1,782,499	1,926,354	8.07
ผู้พักแรม			
ชาวไทย	774,984	947,623	22.28
ชาวต่างประเทศ	55,727	98,425	76.62
รวม	830,711	1,046,048	25.92

ที่มา : สำนักงาน ททท. จังหวัดกาญจนบุรี

จำนวน 144,921 คน จากเดิมในปี พ.ศ.2530 ซึ่งมีผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศเพียง 60,167 คน (ตารางที่ 3.12) และจากสถิติผู้มาเยี่ยมเยือนและผู้พักแรมของจังหวัดกาญจนบุรี ตั้งแต่ พ.ศ.2530-2535 ซึ่งทางสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้คาดการณ์ไว้ในรายงานการวิเคราะห์ศักยภาพการลงทุน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า จังหวัดกาญจนบุรี จะมีผู้เยี่ยมเยือนทั้งสิ้น 2,067,329 คน เป็นชาวไทย 1,786,176 คน และชาวต่างประเทศ 281,069 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้พักแรม 1,230,712 คน เป็นชาวไทย 1,094,236 คน และชาวต่างประเทศ 137,207 คน และในปี พ.ศ.2544 จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดกาญจนบุรี จะเพิ่มขึ้นเป็น 2,225,103 คน เป็นชาวไทย 1,822,761 คน ชาวต่างประเทศ 401,630 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้พักแรม 1,452,646 คน เป็นชาวไทย 1,271,395 คน และชาวต่างประเทศ 184,030 คน

การเดินทางมาจังหวัดกาญจนบุรี ผู้มาเยี่ยมเยือนและนักท่องเที่ยว นิยมใช้รถยนต์ส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 56.77 รองลงมา คือ โดยสารรถไฟ ร้อยละ 15.87 รถนำเที่ยว ร้อยละ 13.04 และรถโดยสารประจำทาง ร้อยละ 10.52 สถานที่พักแรมของนักท่องเที่ยวที่นิยมมากที่สุด คือ โรงแรม บังกาโลและเกสต์เฮาส์ คิดเป็นร้อยละ 64.42 รองลงมาคือ พักบ้านญาติหรือเพื่อน และพักในบริเวณอุทยาน ตามลำดับ

สรุปสภาพโดยทั่วไปของจังหวัดกาญจนบุรี จะเห็นได้ชัดเจนว่า กาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูง ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ทำให้กาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยว โดยเฉพาะชาวต่างประเทศ นับว่ามีจำนวนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันตก จากการประเมินของ ททท. ซึ่งได้ทำการสำรวจจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวให้ความนิยมและสนใจ พบว่า กาญจนบุรี เป็นจังหวัดใน 5 อันดับแรกที่ได้รับ ความสนใจจากนักท่องเที่ยว รองจาก เชียงใหม่ ภูเก็ต เชียงราย และแม่ฮ่องสอน สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งเนื่องมาจากความได้เปรียบของพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางกายภาพที่สวยงาม ภูเขา แม่น้ำลำธาร น้ำตกและป่าไม้ อันเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ อีกทั้งสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยอย่างยิ่งต่อการเดินทางพักผ่อน กล่าวคือ มีฤดูกาลที่เหมาะสม ไม่ร้อนหรือหนาวจนเกินไป สภาพพื้นที่ไม่ทุรกันดาร

ตารางที่ 3.13 แสดงรายละเอียดของผู้เดินทางมาเยี่ยมเยือนจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ.2535

	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ	รวม
ร้อยละของผู้มาเยี่ยมเยือน	92.46	7.54	100.00
นักท่องเที่ยว	90.50	9.50	100.00
นักศึกษاجر	94.92	5.08	100.00
ร้อยละของพาหนะที่ใช้เดินทาง	100.00	100.00	100.00
รถไฟ	13.11	29.19	15.87
รถโดยสารประจำทาง	9.43	15.73	10.52
รถนำเที่ยว	5.39	49.97	13.04
รถยนต์ส่วนบุคคล	67.54	4.77	56.77
อื่น ๆ	4.52	0.34	3.81
ร้อยละของที่พักรวม	100.00	100.00	100.00
โรงแรม/บังกาโล/เกสต์เฮาส์	61.12	84.06	64.42
บ้านญาติ/เพื่อน	22.30	0.11	19.11
ที่พักในอุทยาน	5.28	15.82	6.80
บ้านพักรับรอง	2.98	-	2.55
วัดและอื่น ๆ	8.32	-	7.12
ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย	1.61	2.05	1.76
ค่าใช้จ่ายคนต่อวัน(บาท)	727.06	589.72	703.49
นักท่องเที่ยว	971.76	891.74	960.25
นักศึกษاجر	500.90	396.90	480.55

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

จนเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางสัญจร อีกทั้งยังมีระยะทางที่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ ตลอดจนความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สาธารณูปการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทำให้จังหวัดกาญจนบุรีมีความพร้อมสำหรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวได้ในอนาคต

จากแผนการพัฒนาคำแนะนำการท่องเที่ยว ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ที่กำหนดให้จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับภาค พบว่า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดที่มีระยะทางใกล้กับกรุงเทพมหานคร สามารถใช้เวลาเดินทางเพียงเล็กน้อย โดยตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวได้กำหนดรัศมีของแหล่งท่องเที่ยวที่ถือว่าใกล้และสะดวกสำหรับที่จะไปพักผ่อนได้ คือ ระยะประมาณ 200 กิโลเมตร จากกรุงเทพมหานคร (กรณีของการท่องเที่ยวที่มาจากส่วนกลาง) เมื่อพิจารณาจากระยะทางดังกล่าวแล้วนำมาเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในส่วนต่าง ๆ ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่กระจายกันอยู่ 5 แห่งด้วยกันคือ

- สายเหนือ มีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นครสวรรค์
- สายตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นครราชสีมา นครนายก
- สายตะวันออก ได้แก่ ชลบุรี ระยอง
- สายใต้ ได้แก่ ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี
- สายตะวันตก ได้แก่ กาญจนบุรี

ทั้งนี้ไม่นับรวมเมืองท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ แต่มีระยะทางที่ไกล เช่น ภูเก็ต เชียงใหม่ สงขลา ซึ่งไม่เหมาะสำหรับการเดินทางในระหว่างช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ หากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีระยะทางที่ใกล้ จะสามารถไปได้บ่อยครั้งกว่าและใช้เวลาในการเดินทางน้อย ทำให้มีเวลาท่องเที่ยวได้มากขึ้น

สายเหนือ ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นครสวรรค์ เนื่องจากมีจุดดึงดูดความสนใจที่สำคัญ คือ โบราณสถาน ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ส่วนธรรมชาตินั้นได้ถูกทำลายไปมากแล้ว ดังนั้น หากจะมองในลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความต้องการจะสัมผัสกับธรรมชาติแล้ว นับว่ายังไม่เหมาะสม

สายตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา นครนายก เป็นเขตที่มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวอยู่มาก ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติที่น่าสนใจ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ แต่เนื่องจากมีระยะทางไกลกว่าและมีข้อจำกัดทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งมีข้อจำกัดในส่วนของกิจกรรมในระหว่างการเดินทาง เป็นต้น

สายตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่นิยมในแถบนี้ แหล่งท่องเที่ยวประเภททะเลและชายหาด ยังคงเป็นที่นิยมมากกว่าประเภทอื่น สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทป่าเขานั้น ยังคงเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวที่เป็นเพียงทางผ่านหรือการแวะเข้าเยี่ยมชมเพียงชั่วคราว ไม่เหมาะสมสำหรับการพักผ่อน หรือในบางครั้งมีจำนวนที่พักที่จำกัด ไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก

สายใต้ ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญคือ หัวหิน และชะอำ มีลักษณะการท่องเที่ยวที่คล้ายคลึงกับภาคตะวันออก ส่วนแหล่งท่องเที่ยวประเภทป่าเขาในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งได้แก่ เขื่อนแก่งกระจานนั้น ยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก เพราะมีระยะทางที่ไกลและมีการเข้าถึงที่จำกัด

สายตะวันตก ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี มีความพร้อมทางด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมาก โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ป่าเขาที่สมบูรณ์ (จากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศ สังเกตได้ว่า สภาพภูมิประเทศที่มีป่าไม้และภูเขา มีธรรมชาติที่สมบูรณ์ จะพบได้ในภาคตะวันตก ซึ่งเป็นภาคที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวใกล้กับส่วนกลางหรือกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากที่สุด) และความได้เปรียบทั้งทางด้านระยะทางที่ใกล้และสะดวกกว่าภาคอื่น ๆ ที่มีระยะทางที่ไกลออกไปมากกว่า ทำให้มีเวลาสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวได้มากขึ้น และแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งก็มีระยะทางที่ไม่ไกลกันมากจนเกินไป ฉะนั้นพื้นที่ดังกล่าวจึงมีความได้เปรียบและคุ้มค่าในการเดินทางเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาการเดินทางอันสั้น

จากความสนใจทางด้านประวัติศาสตร์ ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ยังคงส่งผลให้จังหวัดกาญจนบุรี มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปแล้ว ยังพบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ยังได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น จากสภาพด้านการตลาดในส่วนของแหล่งท่องเที่ยว จากแนวโน้มของการขยายตัวของสถานที่พักผ่อนและการเพิ่มจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี อีกทั้งจังหวัดกาญจนบุรียังมีแหล่งท่องเที่ยวและ

สภาพแวดล้อมที่คงความสมบูรณ์อยู่จำนวนมาก และเป็นที่แน่ชัดว่า กาญจนบุรียังคงสามารถรักษา ส่วนแบ่งของตลาดการท่องเที่ยวได้ดีตลอดมา

ถึงแม้ว่าแนวโน้มการท่องเที่ยวของกาญจนบุรี จะมีอัตราการขยายตัวขึ้นอีก ประมาณร้อยละ 30 โดยจะเฉลี่ยเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ร้อยละ 80 และนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศ ร้อยละ 20 อีกทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามนโยบายของการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทยที่มีมาอย่างต่อเนื่อง มีส่วนให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดมีความก้าว หน้ามากขึ้นตามลำดับ ในช่วง 5-6 ปีที่ผ่านมา ผู้ประกอบการด้านธุรกิจการท่องเที่ยวได้มีการ พัฒนารูปแบบของการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน กลยุทธ์ด้านการตลาดของผู้ประกอบการ กลับเป็นไปอย่างเรียบง่ายและขาดการวางแผนอย่างค่อ เนื่อง ประกอบกับในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จังหวัดกาญจนบุรี ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก ของนักท่องเที่ยว แต่จำนวนของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดกาญจนบุรี ยัง คงเดินทางมาท่องเที่ยวเฉพาะสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอยู่ที่เดิม ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงไป ยังสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งใหม่ อีกทั้งไม่มีการกระจายการท่องเที่ยวออกไปสู่ท้องถิ่นอื่น ๆ มากนัก ซึ่งแท้ที่จริงแล้วศักยภาพทางการท่องเที่ยวของกาญจนบุรี ก็คือสภาพธรรมชาติ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่นต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น การท่องเที่ยว แบบผจญภัยและแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ ก็ยังไม่ได้รับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เท่าที่ควร

ส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ดีได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสวยงาม ของสภาพธรรมชาติของจังหวัดกาญจนบุรี เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่สำคัญอีกประเภทหนึ่ง คือ การเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำ ซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะเด่นของการท่องเที่ยวในจังหวัด ส่วนใหญ่จะ เป็นการล่องแพไปตามลำน้ำแควและตามอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อน จากสภาพการณ์ในปัจจุบัน การ พัฒนาในส่วนของการท่องเที่ยวประเภทดังกล่าวมีการขยายตัวออกไปอย่างมาก อีกทั้งเป็นที่นิยมใน หมุนนักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลาย ทำให้แหล่งท่องเที่ยวประเภททางน้ำเช่นการล่องแพ หรือแม้แต่ การได้พักผ่อนในแพตามสถานที่ที่มีความเป็นธรรมชาติ ก็เริ่มมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นใน อนาคตด้วยเช่นกัน

สภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวประเภทแพ

เมื่อก้าวถึงแพตามความคิดเห็นทั่วไปแล้ว มักหมายความว่า ที่พักซึ่งประกอบด้วยไม้ซุง หรือไม้ไผ่ที่ผูกมัดรวมกัน อันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญสำหรับการก่อสร้าง โดยมีรูปแบบที่เป็นที่พักอาศัยหรือสำหรับกิจกรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง แต่สำหรับแพในจังหวัดกาญจนบุรี เป็นแพที่เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวหรือที่มีอยู่ตามลำน้ำนั้น ถือได้ว่าเป็นแพที่มีการดำเนินกิจกรรมรูปแบบเพื่อการตอบสนองแก่นักท่องเที่ยว และเป็นเสมือนแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

ดังนั้น แพท่องเที่ยวจึงมีความแตกต่างไปจากแพในลักษณะอื่น ๆ ซึ่งอาจจะหมายรวมถึงแพที่เป็นที่อยู่อาศัยหรือเรือนแพ เพราะลักษณะของเรือนแพดังกล่าวจะมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยมากกว่าที่จะเป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว (Tourist Accomodation) และเหตุผลอีกประการหนึ่งซึ่งทำให้แพในจังหวัดกาญจนบุรีส่วนใหญ่เป็นแพเพื่อการท่องเที่ยวนั้น ก็เนื่องมาจากสภาพพื้นฐานโดยรวมของจังหวัด ที่สนับสนุนให้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวส่งผลให้แพในกาญจนบุรีถูกพัฒนาขึ้นเพื่อการท่องเที่ยวมาโดยตลอด

ในสมัยแรกเริ่ม เข้าใจว่าแพท่องเที่ยวที่มีอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีนั้น ได้พัฒนามาจากแพพักริมน้ำทั่วไป ยังไม่มีรูปแบบที่เด่นชัดเหมือนกับแพที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นเพียงการใช้สอยเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจในการเข้าเยี่ยมชม เช่น จุดชมวิว รวมไปถึงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาไว้เป็นอย่างดี สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสกับสายน้ำในอดีตแพยัง เป็นพาหนะที่สำคัญสำหรับการเดินทางเข้าไปในพื้นที่ไม่มีการเข้าถึงที่ดี โดยเส้นทางดังกล่าวจะเป็นเส้นทางเพื่อการสำรวจในระยะเริ่มต้น หากมองในแง่ของชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่นแล้ว ปัจจุบันชาวบ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาวมอญในเขตอำเภอสังขละบุรี และอำเภอทองผาภูมิบางส่วน ยังคงดำรงชีวิตอยู่ในสายน้ำซึ่งมีแพเป็นที่พักอาศัย แสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างสภาพธรรมชาติและ การดำรงชีพได้เป็นอย่างดี

ต่อมาเมื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจขยายตัวมากขึ้น โดยเฉพาะสาขาการบริการและการท่องเที่ยว ประกอบกับกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และแพก็เป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการในหลาย ๆ รูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นที่พัก พาหนะเดินทางหรือเป็นแหล่งพักผ่อน ซึ่งแพนั้นได้มีการปรับปรุงในการให้บริการเพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว ทำให้กิจกรรมของแพท่องเที่ยว กลายเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดได้เป็นอย่างดี เพราะแพของกาญจนบุรี ต่างก็เป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มของนักท่องเที่ยวทั่วไปทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ

จวบจนปัจจุบัน สภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี ยังคงมีแนวโน้มที่จะเติบโตอย่างต่อเนื่องต่อไป แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรีก็ยังคงมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี การพัฒนาที่เกิดขึ้นจะมีส่วนที่เป็นประโยชน์แก่พื้นที่โดยรวม หากมีการพัฒนาไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งบางครั้งการพัฒนาในพื้นที่อาจไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เสมอไป ดังเช่น แพในจังหวัดกาญจนบุรี ก็เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจนกระทั่งถึงจุดเสื่อมถอย สิ่งที่เกิดขึ้นยังคงเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ จวบจนทุกวันนี้

ลักษณะของแพท่องเที่ยว

ลักษณะของแพท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี หากจะแบ่งเพื่อความเข้าใจในเบื้องต้นแล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แพอยู่กับที่ หรือ แพประจำที่ ได้แก่ กลุ่มเรือนแพที่ไม่มีการเคลื่อนย้ายไปที่อื่น จะปักหลักอยู่ในบริเวณนั้น กิจกรรมที่มักเกิดจะเป็นเรือนแพที่แยกกิจกรรมออกเป็นส่วน ๆ เช่น แพนอน แพกิจกรรมรวม แพว่ายน้ำ แพอาหาร บางที่อาจมีส่วนที่อยู่บนแผ่นดินด้วย เช่น โรงครัว สุขา ที่อาบน้ำ ที่จอดรถ และกิจกรรมเสริมอื่น ๆ บนแผ่นดิน

2. เพลากง หรือ แพล่อง ได้แก่ กลุ่มแพที่มีเรือลากง ลากไปยังที่ต่าง ๆ ของ บริเวณอ่างเก็บน้ำหรือเส้นทางน้ำต่าง ๆ อาจเป็นแพชนิดที่ไม่มีหลังคาหรืออาจเป็นเรือนแพที่กั้นห้องเป็นส่วน ๆ ก็ได้ ไม่มีการสัญจรระหว่างเรือนแพแต่ละหลัง ดังนั้น แต่ละเรือนจะมีส่วนที่นักท่องเที่ยวต้องการครบถ้วน ซึ่งแตกต่างไปจากแพประจำที่ในส่วนนี้

นอกจากนี้ยังมีเพลากงที่ถูกดัดแปลง ไปตามประโยชน์ใช้สอยอื่น ๆ เพื่อการบริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น แพคิสโก้ หรือแพเรค ซึ่งแพดังกล่าวเป็นแพที่มีการเปิดเพลง เล่นแสงสี ในขณะที่แพล่องไปเรื่อย ๆ แพประเภทนี้ หากมีจำนวนมากจะเป็นการทำลายความสงบเงียบของกิจกรรมอื่น ๆ และเป็นการขัดต่อความสงบของธรรมชาติและสภาพแวดล้อมรอบข้าง

แพแต่ละประเภทที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เป็นแพที่ใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนเป็นสำคัญ ซึ่งแพแต่ละประเภทต่างก็มีการใช้สอยที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมของกิจกรรม

ที่ตั้งและการกระจายตัว

แพท่องเที่ยวจำเป็นที่จะต้องอาศัยทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน เพื่อเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวประเภทแพขึ้น จากลักษณะซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอันได้แก่ ลำน้ำและแหล่งน้ำต่าง ๆ สำหรับกรณีของแพในจังหวัดกาญจนบุรี ที่ตั้งสำคัญของแพในบริเวณต่าง ๆ ได้แก่

1. เขตเทศบาลเมืองกาญจนบุรีและบริเวณใกล้เคียง ตรงบริเวณที่แม่น้ำทั้ง 3 สาย ได้แก่ แม่น้ำแควน้อย แม่น้ำแควใหญ่ และแม่น้ำแม่กลอง มาบรรจบกัน มีอาณาบริเวณตลอดลำน้ำสะพานข้ามแม่น้ำแควจนถึงบริเวณหน้าเขตเทศบาล บริเวณดังกล่าว เป็นจุดรวมแพที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแพล่องและแพเรค

2. เขตอำเภอไทรโยค ตามลำน้ำแควน้อยโดยตลอดสาย มีการกระจายตัวเรื่อยไป ตั้งแต่บริเวณหน้าเขตเทศบาลเมืองฯ จนถึงบริเวณเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค ซึ่งในบริเวณดังกล่าวจะมีการรวมตัวของแพอยู่เป็นจำนวนมาก ลักษณะของแพในบริเวณนี้ เป็นแพประจำที่หรือแพพักกรีตอร์ท รวมไปถึงแพล่องที่นำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ถ้าละว้า ถ้าดาวคิงส์ และบางส่วนที่ล่องมาจากบริเวณใกล้เคียง เพื่อมาแวะพักตามจุดแวะพักต่าง ๆ ตามเส้นทางแม่น้ำแควน้อย

3. เขตอำเภอทองผาภูมิ อำเภอสังขละบุรีและอำเภอศรีสวัสดิ์ บริเวณเขตอำเภอดังกล่าว เป็นแพท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ในบริเวณเหนืออ่างเก็บน้ำที่สำคัญ ได้แก่ เขื่อนเขาแหลม ในเขตอำเภอทองผาภูมิและอำเภอสังขละบุรี และเขื่อนศรีนครินทร์ ในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์ แพในบริเวณนี้เป็นทั้งแพล่องและแพประจำที่ ซึ่งกระจายอยู่ตามจุดสำคัญโดยรอบพื้นที่

สภาพที่ตั้งของแพท่องเที่ยวเหล่านั้นจะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยทางภูมิประเทศ ที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บริเวณอำเภอดังกล่าว มีความเหมาะสมและมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน กล่าวคือ แพในเขตเทศบาลเมือง จะมีความได้เปรียบในด้านของความเป็นศูนย์กลางในการท่องเที่ยวและการติดต่อเพื่อการเดินทาง ในบางครั้งอาจเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ระยะเวลาอันสั้นภายในวันเดียวหรือไปเช้าเย็นกลับ สำหรับในอำเภออื่น ๆ ซึ่งได้แก่ อำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ อำเภอสังขละบุรีและอำเภอศรีสวัสดิ์ เป็นเขตการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวที่แสวงหาความสงบ มีระยะเวลาท่องเที่ยวที่ยาวนานกว่า อีกทั้งสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติอื่น ๆ ได้ง่าย

การกระจายตัวของแพทองเที่ยวที่มีอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของจังหวัดนั้น จากการรายงานจำนวนแพที่มีอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี โดยสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 3 สาขาจังหวัดกาญจนบุรี ในการเก็บรวบรวมสถิติจำนวนแพที่เข้าของมาขึ้นเรือขออนุญาตไว้ จนถึงวันที่ 15 มิถุนายน 2538 สรุปได้ดังนี้

1. จำนวนเข้าของแพที่มาเยือนเรือขออนุญาต	164	ราย
2. ประเภทแพ		
2.1 แพลากง		
- แพธรรมดา	346	หลัง
- แพคิสโก้เชค	123	หลัง
รวม	469	หลัง
2.2 แพอยู่กับที่		
- แพพัก	334	หลัง
- แพอาหาร	93	หลัง
- แพอื่น ๆ	19	หลัง
รวม	446	หลัง
รวมแพทั้งสิ้น	915	หลัง

หมายเหตุ : จำนวนแพดังกล่าว เป็นจำนวนแพทั้งจังหวัดที่มีการขออนุญาตจากสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 3

ตารางที่ 3.14 แสดงจำนวนและการกระจายตัวของแพในจังหวัดกาญจนบุรี

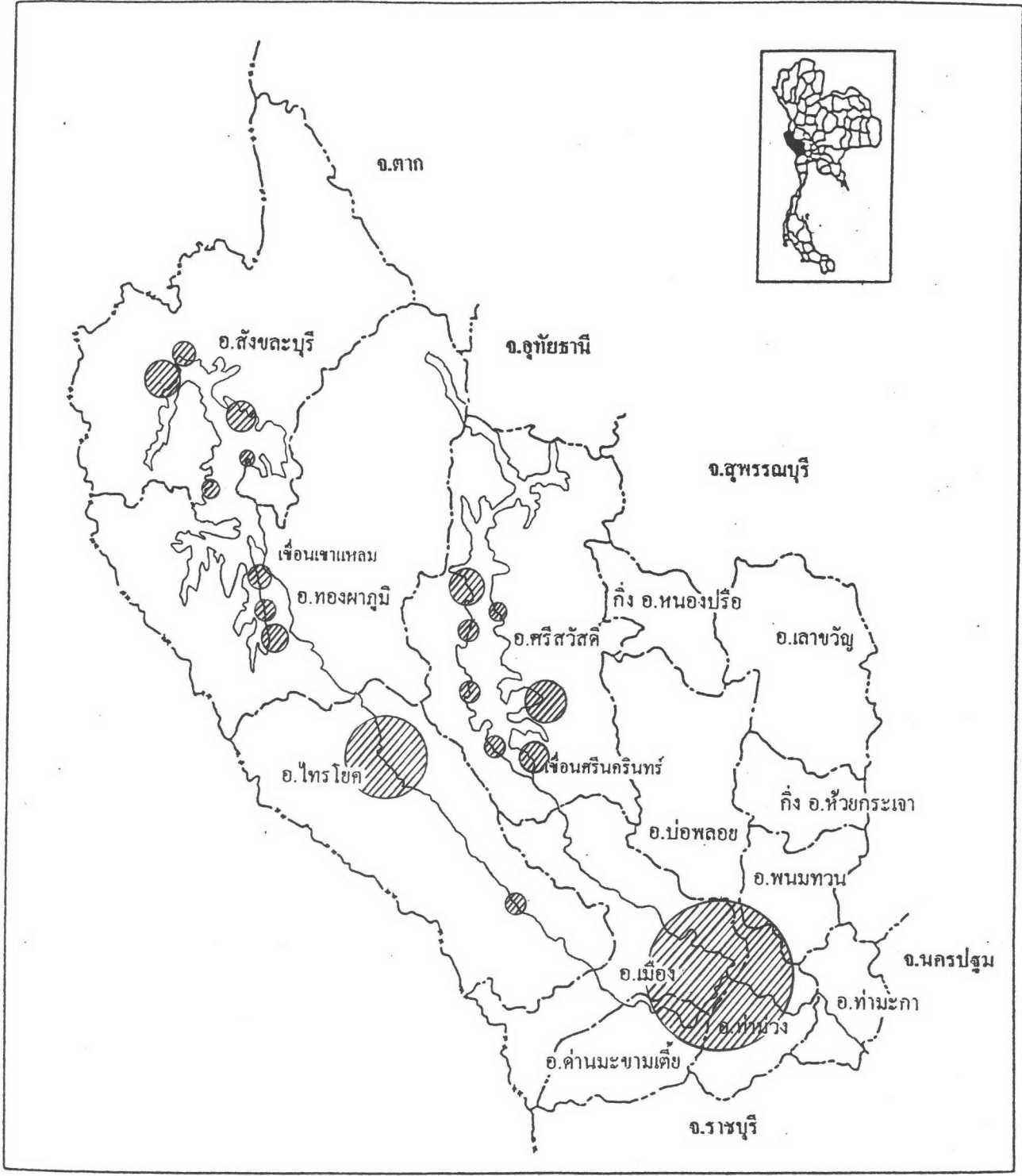
	จังหวัดกาญจนบุรี	เขตเทศบาลเมืองฯ
1) จำนวนเจ้าของ	164 ราย	101 ราย
2) ประเภทแพ		
2.1 แพลากงูง		
- แพธรรมดา	346 หลัง	277 หลัง
- แพคัสโก้	123 หลัง	115 หลัง
รวม	469 หลัง	392 หลัง
2.2 แพอยู่กับที่		
- แพพัก	334 หลัง	76 หลัง
- แพอาหาร	93 หลัง	81 หลัง
- แพอื่น ๆ	19 หลัง	5 หลัง
รวม	446 หลัง	162 หลัง
รวมทั้งหมด	915 หลัง	554 หลัง

ที่มา : สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 3 จังหวัดกาญจนบุรี

นอกเหนือไปจากแพในเขตเทศบาลเมืองฯและบริเวณใกล้เคียงแล้ว ยังมี การกระจายตัวของแพในบริเวณเหนืออ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลม ในเขตอำเภอทองผาภูมิ และ อำเภอสังขละบุรี รวมทั้งสิ้นประมาณ 300 หลัง¹ และบริเวณลำน้ำแควน้อย เขตอำเภอไทรโยค อีกจำนวนหนึ่ง สำหรับจำนวนและการกระจายตัวของแพในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์ บริเวณเหนือ เขื่อนศรีนครินทร์นั้น จากการคาดประมาณของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในหนังสือคู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประเภทอ่างเก็บน้ำ พบว่า บริเวณเขื่อนศรีนครินทร์ มีจำนวนแพและการกระจายตัว รวมทั้งสิ้นประมาณ 700 หลัง² โดยมีการกระจายตัวของแพ ประเภทต่าง ๆ อยู่โดยรอบ (แผนที่ 3.6)

¹กองสารนิเทศ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, "การศึกษาเพื่อประเมินผลกระทบ ด้านสิ่งแวดล้อมเขื่อนเขาแหลม" Post Environmental Evaluation. (กรุงเทพฯ : บริษัท PAL Consultants Co., LTD & AGGIE Consultants Co., LTD), หน้า 317.

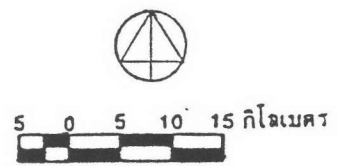
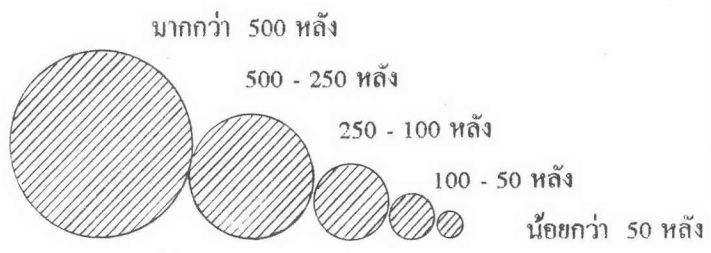
²กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, "คู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทอ่างเก็บน้ำ". (กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 8/27

แสดง จำนวนและการกระจายตัวของแพทอเจน

แผนที่ 3.6

สัญลักษณ์

ที่มา : สำนักงานเข้าทำภูมิภาคที่ 3 กาญจนบุรี

กิจกรรมของแพท่องเที่ยว

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในส่วนของแพท่องเที่ยว สามารถแบ่งออกได้ตามประเภทของแพดังนี้
คือ

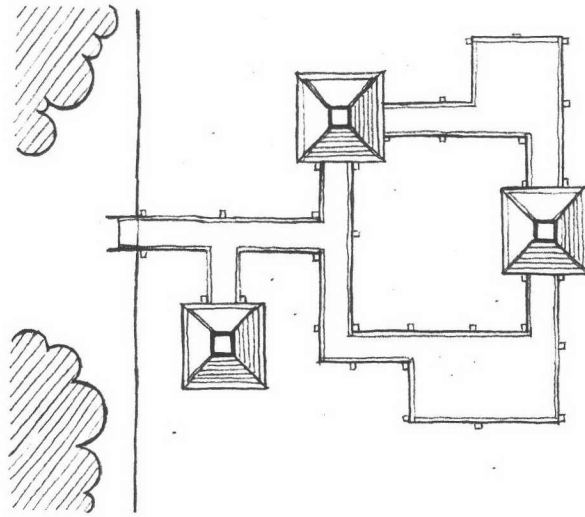
1. แพประจำที่

เกิดจากการจัดรวมกลุ่มเรือแพมารวมกัน โดยแต่ละแพมีการใช้งานเฉพาะ
อย่าง ประกอบด้วย แพพักหรือแพนอน แพส่วนกลาง สำหรับเล่นรอบกองไฟ หรือรวมคนก่อนขึ้น
ลงเรือนำเที่ยว แพโรงอาหาร แพสำหรับว่ายน้ำ แพสุขภาพ แพห้องครัว แพตกปลา เป็นต้น

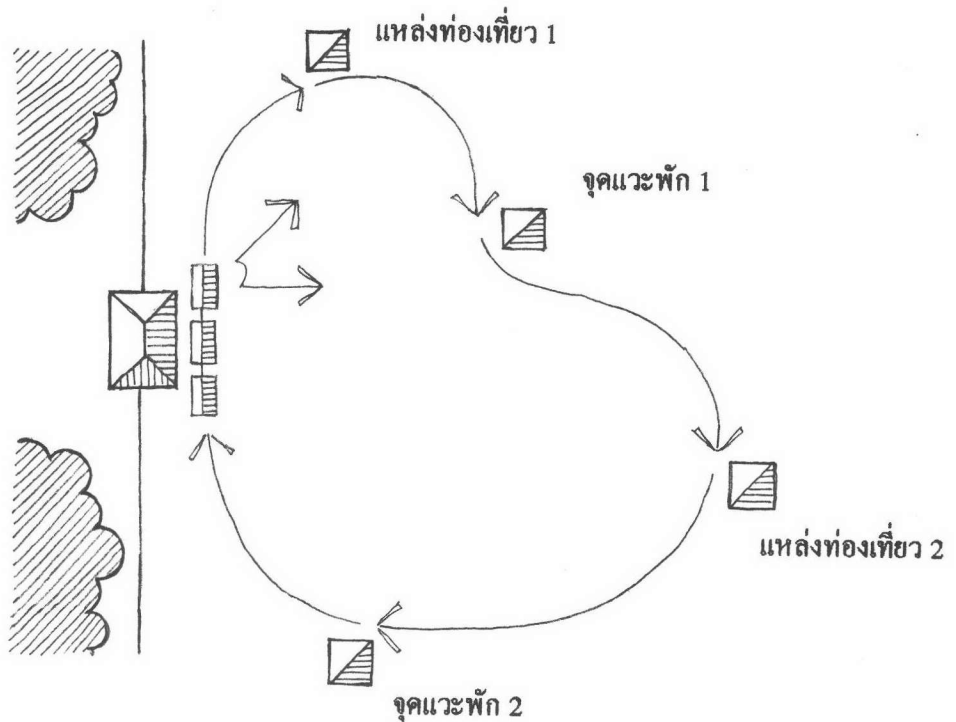
แพท่องเที่ยวประเภทแพประจำที่ นักท่องเที่ยวจำเป็นต้องเดินทางมายังบริเวณ
ที่เป็นแพท่องเที่ยวด้วยตนเอง หรืออาจเป็นการรวมโปรแกรมของเจ้าของแพ เพื่อมาแวะพักใน
บริเวณแพประจำที่ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบการบริการให้เป็นลักษณะของแพกัจรีสอร์ท
โดยมีการจัดกลุ่มให้นักท่องเที่ยวได้มีการพักผ่อน หรือในลักษณะของการจัดทัวร์แบบเหมารวม
(Package Tour) การใช้แพพักเป็นกิจกรรมที่เป็นที่นิยม มีหลายระดับราคา โดยทั่วไป
จะมีสภาพที่แตกต่างไปจากสถานที่พักตากอากาศ คือ แพพักมักใช้ประโยชน์เพียงเพื่อการใช้นอน
เท่านั้น ไม่มีที่นั่งเล่นส่วนตัว แต่มีบริการอื่น ๆ เหมือนกับสถานที่พักตากอากาศทั่วไปคือ มีร้าน
อาหาร มีที่ว่ายน้ำ (เป็นแพเจาะช่องตรงกลางมีบันไดลงไป) แพมักมี 2 ส่วน คือส่วนบริการจะ
อยู่บนบก และที่พักจะอยู่ในน้ำ ลักษณะการวางผังค่อนข้างกระจุกตัว อยู่ชิดติด ๆ กัน ขาดความ
เป็นส่วนตัว ในแต่ละส่วนของแพก็มีทั้งแบบใช้ห้องน้ำรวมและห้องน้ำส่วนตัวในแต่ละแพ

2. แพล่อง

กิจกรรมของแพล่อง คือ การล่องแพโดยการเช่าแพล่องไปเรื่อย ๆ ไปตาม
ลำน้ำหรืออ่างเก็บน้ำ โดยมีเรือลากจูงแพต่อ ๆ กันไปเป็นขบวน นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสกับ
ทิวทัศน์ภายในบริเวณโดยรอบ และได้รับบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ ความแตกต่างระหว่างการ
ล่องแพกับการนั่งเรือนั้น คือ การล่องแพจะมีการเคลื่อนตัวอย่างช้ากว่าและไปเรื่อย ๆ นักท่องเที่ยว
สามารถนั่งรวมกันเป็นกลุ่ม มีความเป็นส่วนตัว และใกล้ชิดกับบรรยากาศและสภาพแวดล้อม
มากกว่า สภาพของแพล่องที่ดี ควรมีการจัดเรือแพที่มีทั้งส่วนที่เปิดโล่ง และส่วนที่มีหลังคาคลุม

แพประจำที่ ประกอบด้วยกลุ่มเรือนแพที่ไม่มีการเคลื่อนย้ายไปที่อื่นมีกิจกรรมที่แยกออกเป็นส่วน ๆ และกิจกรรมเสริมบนพื้นดิน

แพล่อง เป็นกลุ่มแพที่มีเรือลากจูงไปยังสถานที่ต่าง ๆ และแวะจอดเป็นจุด ๆ โดยขึ้นอยู่กับความสนใจของแหล่งท่องเที่ยว

อยู่ในเรือนเดียวกัน เพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีส่วนบริการบนเรือนเพ้น้ครบถ้วน เช่น ห้องน้ำ-ส้วม และควรมีสวนปรุงอาหารในเรือนเพเดียวกัน

การล่องแพจะสามารถล่องในเวลากลางคืนหรือกลางวันก็ได้ ต่างมีบรรยากาศที่แตกต่างกันออกไป ในสภาพของการท่องเที่ยวเพในปัจจุบันจะมีการจัดโปรแกรมให้นักท่องเที่ยวได้เลือก อีกทั้งสามารถเลือกโปรแกรมตามความต้องการของนักท่องเที่ยวเองได้เมื่อตกลงกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของแพแล้ว ก็จะเดินทางออกจากท่าปล่อยแพ ล่องทวนไปตามลำน้ำ แวะพักตามจุดที่ตกลงกันได้ตามโปรแกรม เช่น แวะจุดเพื่อการรับประทานอาหารกลางวัน แวะชมแหล่งท่องเที่ยว จุดแวะพักเพื่อให้ลงว่ายน้ำ ตกปลา และล่องกลับไปสู่อำเภอ เป็นต้น หากเป็นเวลากลางคืน มักจะจอดตามเกาะหรือชายหาดริมน้ำ เพื่อให้เล่นแคมป์ไฟแล้วล่องแพล่องไปเรื่อย ๆ และกลับถึงท่าในเวลาเช้า

จุดเริ่มต้นของการล่องแพเริ่มจากท่าปล่อยแพ ซึ่งมี 2 ประเภท ประเภทแรกคือ เริ่มจากกลุ่มแพพัก เป็นบริการของแพพักเหล่านี้ทั้งหมด หรือจะเป็นลักษณะการเที่ยวแบบเหมารวม โดยนักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องมาติดต่อเช่าแพด้วยตนเอง และอีกประเภทหนึ่งเป็นแพรับจ้าง ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากบริเวณหน้าเขตเทศบาลเมือง (แพหน้าเมือง) ซึ่งนักท่องเที่ยวจะแวะที่ไหนก็ได้ อย่งไรก็ได้ โดยมาติดต่อเช่าแพที่ท่า ลักษณะการล่องแพมักจะจอดแวะเป็นจุดๆ ตามเส้นทางลำน้ำ ซึ่งแพล่องในบริเวณเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยคและบริเวณอ่างเก็บน้ำ ก็มีลักษณะเดียวกัน เส้นทางล่องแพอาจดูได้จากความสนใจของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ตรงกับ ความสนใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวหรือตาม โปรแกรมหรือข้อจำกัดทางธรรมชาติเป็นสำคัญ

แพล่องจำเป็นที่จะต้องมียุคแวะพักตามสถานที่สำคัญ ๆ ซึ่งจะเป็นบริเวณที่มีการจอดแพหรือมีการรวมตัวกันของแพเกิดขึ้นเป็นบริเวณชุมนุมของแพท่องเที่ยว บริเวณชุมนุมของแพมีหลายประเภท เช่น บริเวณดังกล่าว อาจเป็นเพียงจุดแวะพักในการไปสู่แหล่งท่องเที่ยวตามที่นักท่องเที่ยวได้ตกลงกับเจ้าของแพ หรือ อาจจะเป็นลักษณะของบริเวณที่ถูกจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการท่องเที่ยว มีการประกอบกิจกรรมบนแพ ได้แก่ บริเวณที่รับประทานอาหาร หรือใช้เป็นที่พักผ่อนของไฟในเวลากลางคืน เป็นต้น ซึ่งตำแหน่งและสถานที่ของท่าปล่อยแพ บริเวณชุมนุม หรือจุดแวะพักที่สำคัญ ๆ นั้น จะกล่าวในส่วนต่อไป

กิจกรรมการท่องเที่ยวแพนั้น ไม่เพียงแต่การพักผ่อนในแพพัก หรือล่องแพไปตามลำน้ำ ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของแพ อีกทั้งยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่แพท่องเที่ยวสามารถให้บริการได้ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การใช้แพเป็นที่จัดประชุม สัมมนา แหล่งบันเทิงต่าง ๆ โรงแรม รีสอร์ท และเวทีการจัดการแสดง รวมทั้งการใช้แพเพื่อการเดินทางสำรวจ และการพักผ่อนแบบผจญภัย ในบริเวณต้นลำน้ำอีกด้วย

เส้นทางการท่องเที่ยวแพ

เส้นทางการท่องเที่ยวแพ จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่เกิดขึ้นกับแพล่อง โดยเฉพาะแพประจำที่ จะมีท่าเลที่ตั้งที่มีความสวยงามเป็นส่วนประกอบอยู่โดยรอบ จะแตกต่างไปจากแพล่อง ที่ต้องอาศัยการล่อง ไปยังจุดแวะพักหรือเป็นสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไกลออกไป ดังนั้นเส้นทางการเดินทางของแพล่อง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวแพ

การกำหนดเส้นทางการเดินทาง ขึ้นอยู่กับโปรแกรมหรือข้อตกลงระหว่างนักท่องเที่ยวกับทางเจ้าของแพ แต่เส้นทางที่กำหนดขึ้นนั้น จะต้องอยู่ในเส้นทางของแพที่สามารถทำการแวะพักหรือจอดได้ตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัย รวมทั้งความเหมาะสมของเวลา หรืออีกนัยหนึ่ง เริ่มจากท่าปล่อยแพ ไปยังจุดแวะพัก อาจจะหมายรวมถึง จุดชมวิวและจุดที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยว ตามที่ได้วางไว้ในโปรแกรมก็ได้

เส้นทางของแพท่องเที่ยวที่สำคัญ จะมีเส้นทางและจุดแวะพักที่สำคัญสามารถออกได้เป็น 3 พื้นที่ ได้แก่

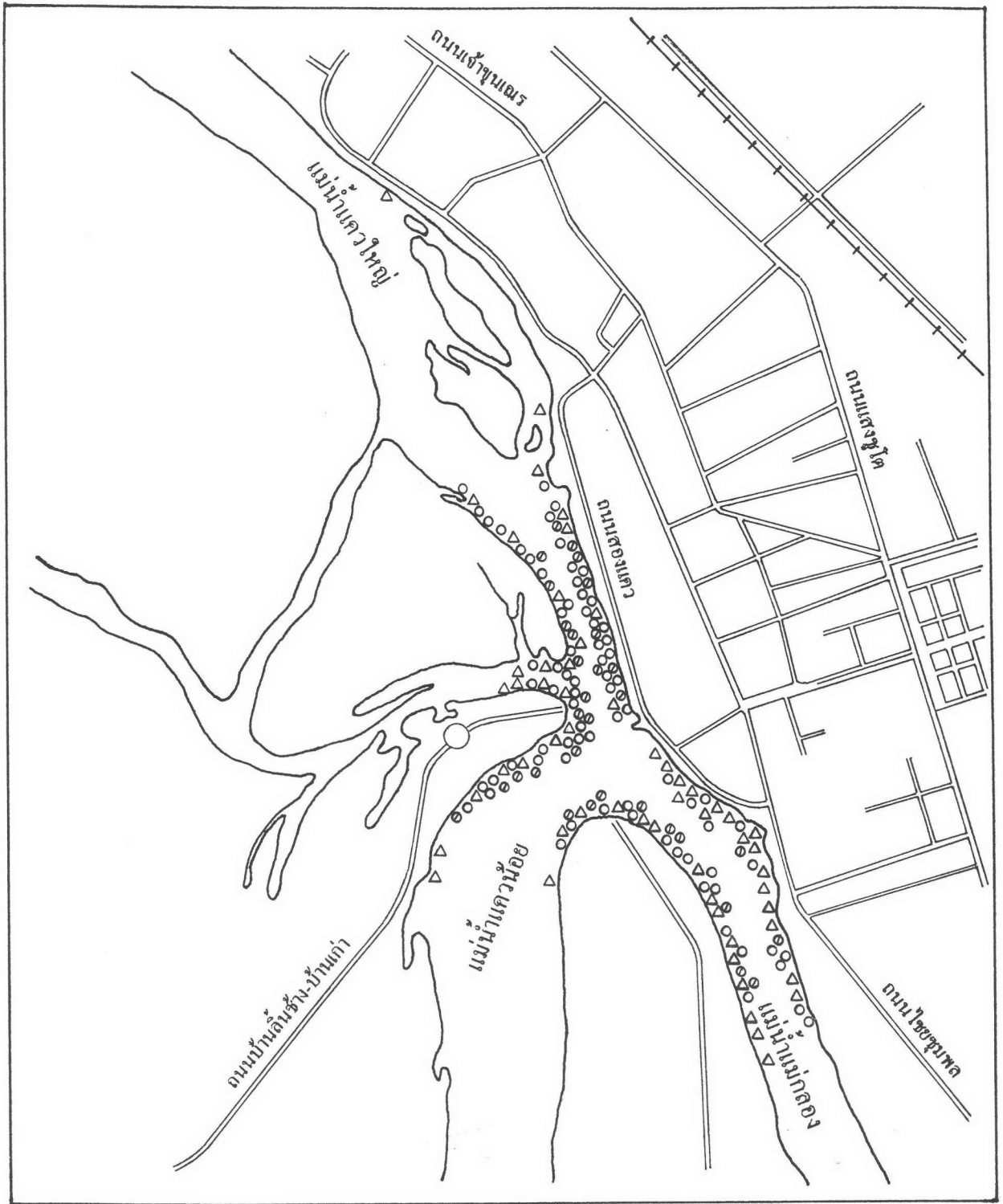
1. เส้นทางของแพล่องหน้าเมือง
2. เส้นทางของแพท่องเที่ยวตามลำน้ำแควน้อย
3. เส้นทางของแพท่องเที่ยวบริเวณอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อน อันได้แก่
 - ก) เขื่อนศรีนครินทร์
 - ข) เขื่อนเขาแหลม

1. เส้นทางของแหล่งหน้าเมือง

แพท่องเที่ยวบริเวณหน้าเมือง เป็นบริเวณที่มีแหล่งอยู่จำนวนมากบริเวณหนึ่ง บริเวณสองฝั่งริมน้ำจะเต็มไปด้วยแหล่งและแพท่องเที่ยวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแพอยู่กับที่ เช่น แพพัก แพอาหาร อีกทั้งแหล่ง ซึ่งรวมตัวกันอยู่เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว (แผนที่ 3.7) การติดต่อส่งแพ นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อได้จากตัวแทนธุรกิจแหล่ง ทั้งในเขตกรุงเทพฯ และในจังหวัดกาญจนบุรี หรืออาจมาติดต่อที่บริเวณแพได้โดยตรง ระดับการบริการและการให้บริการจะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับความพอใจของนักท่องเที่ยวในการเลือกใช้บริการ และข้อตกลงระหว่างเจ้าของแพกับนักท่องเที่ยวอีกส่วนหนึ่ง นักท่องเที่ยวจะได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกเสริมระหว่างการเดินทาง ซึ่งเป็นบริการพิเศษที่นักท่องเที่ยวพึงจะได้รับจากการเดินทาง ทั้งทางด้านสวัสดิการและความปลอดภัย

ระยะเวลาในการเดินทางด้วยการส่งแพ สามารถใช้เวลามากกว่า 1 วัน หรืออาจเป็นเพียงการท่องเที่ยวแบบไปเช้า - เย็นกลับก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมทางด้านเวลาของนักท่องเที่ยว

จุดเริ่มต้นของการส่งแพ นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อแหล่งประเภทอื่น ๆ ได้แก่ แพพัก แพอาหาร หรือแพเรค ส่งต่อกันไปพร้อมกันได้เพราะการส่งแพสามารถลากจูงแพได้ครั้งละหลาย ๆ หลัง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะส่งแพประเภทใดบ้าง กล่าวคือ บริเวณแหล่งในเขตเทศบาลเมืองนั้น จะเป็นจุดชุมนุมแหล่งที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาติดต่อส่งแพโดยตรง จุดเริ่มต้นของการเดินทางด้วยแหล่งในส่วนนี้ มีเส้นทางอยู่ในเขตเทศบาลและบริเวณใกล้เคียง การให้บริการแหล่งจะมีระยะทางที่จำกัด เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของลำน้ำที่ตื้นและเป็นเกาะแก่ง หลังจากได้ตกลงกันเรียบร้อยกับทางเจ้าของแพแล้ว จึงเริ่มออกเดินทางตามกำหนดการของนักท่องเที่ยวที่ได้จัดเตรียมไว้ การเดินทางเริ่มจากท่าปล่อยแพ ไปตามเส้นทางปากแพรก เข้าสู่แม่น้ำแควน้อย แวะพักตามจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ คือ วัดถ้ำเขาปูน วัดถ้ำมังกรทองและล่องทวนลำน้ำขึ้นมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงจุดสุดท้ายของการส่งแพในส่วนนี้ คือ หาดท่าอิฐ ซึ่งเป็นจุดแวะพักก่อนที่จะส่งแพ

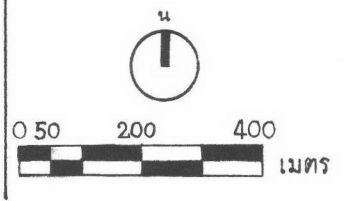
แสดง ที่ตั้งและการกระจายตัวของแพบริเวณเทศบาลเมืองกาญจนบุรี

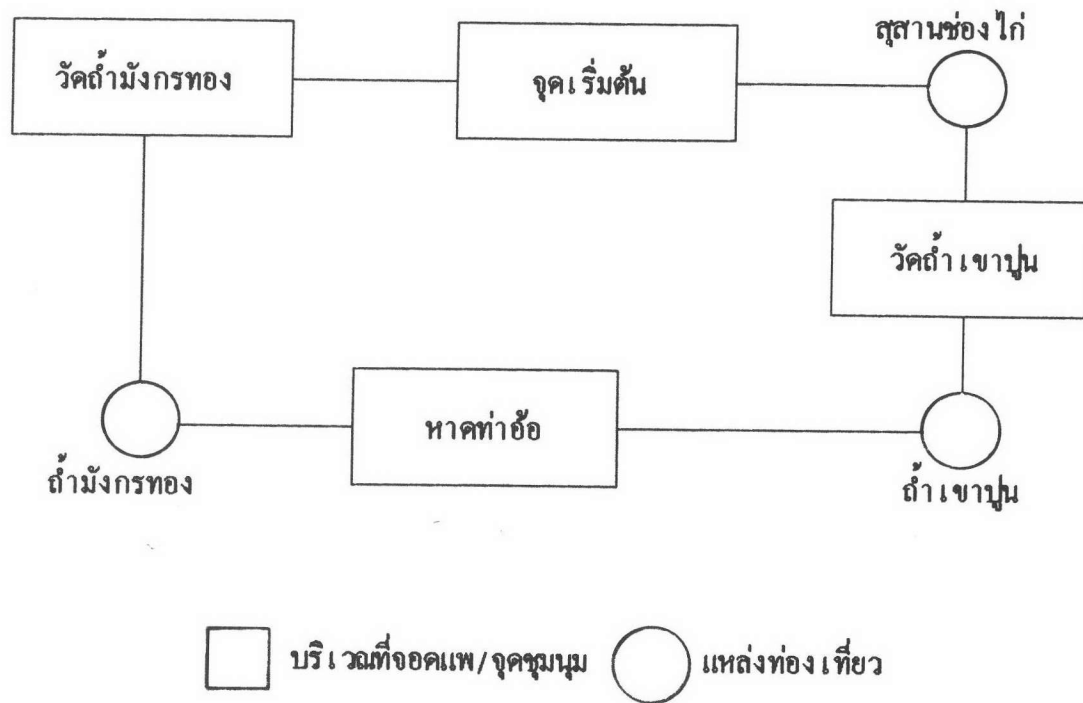
แผนที่ 3.7

สัญลักษณ์

- △ แพประจำที่ ⊗ แพคิสโก้
- แพลากุง

ที่มา : จากการสำรวจ

แผนภูมิ 3.1 แสดงเส้นทางท่องเที่ยวของแหล่งบำบัดน้ำเสียของเทศบาลเมืองกาญจนบุรี

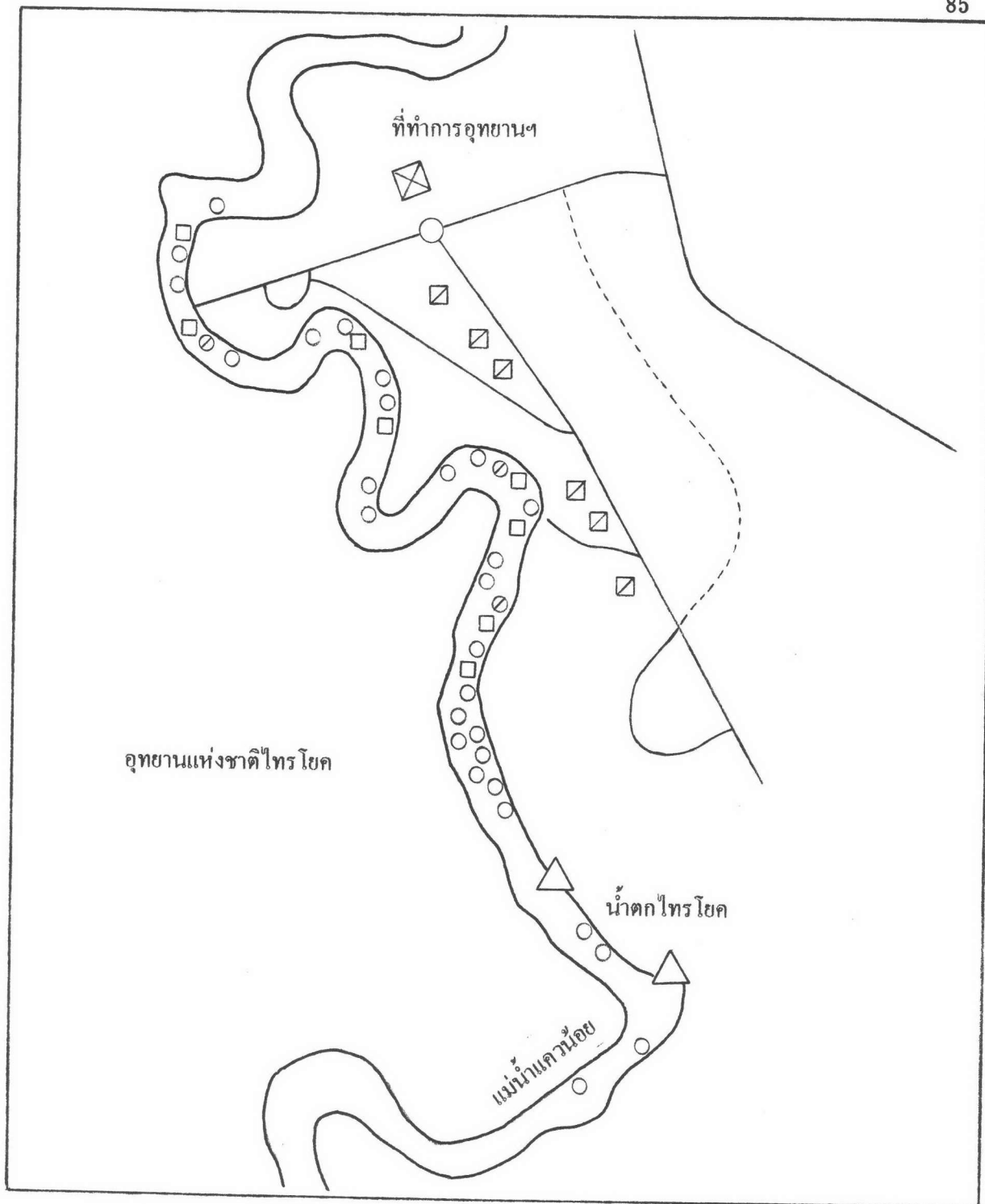
กลับไปยังท่า บริเวณหาดท่าอ้อ มีลักษณะเป็นหาดทรายริมแม่น้ำ สามารถขึ้นไปบนหาดเพื่อประกอบกิจกรรมการละเล่น มีการบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น แคมป์ไฟ ห้องอาบน้ำ-สุขา แก๊งห้องเที่ยว เส้นทางในการล่องแพจากท่าปล่อยแพมาจนถึงหาดท่าอ้อ มีระยะทางรวมทั้งสิ้นประมาณ 10 กิโลเมตร

การล่องแพในส่วนนี้นิยมสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวแบบไปเช้า-เย็นกลับ เพราะมีเส้นทางที่ไม่ไกลจนเกินไป อีกทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในการแวะพักเพียงไม่กี่แห่ง ในส่วนของการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ไฟฟ้า น้ำดื่ม น้ำใช้ จะต้องมีการจัดเตรียมก่อนออกจากท่า ทำให้การบริการของแพล่องในเขตนี้เป็นการให้บริการที่ไม่มุ่งเน้นเพื่อการพักผ่อนหรือชมทิวทัศน์ แต่เป็นการมุ่งเน้นเพื่อความสนุกสนาน เช่น การล่องแพคิสโก้ หรือแพเชค มีการเปิดเพลงและมีการเล่นแสงสีภายในแพ เป็นต้น

2. เส้นทางของแพท่องเที่ยวตามลำน้ำแควน้อย

ทางตอนเหนือของลำน้ำแควน้อยยังมีแพท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่ง คือ ในบริเวณท่าเรือปากแซง ในเขตท้องที่ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค ซึ่งเป็นจุดชุมนุมแพอีกจุดหนึ่ง มีแพรวมตัวกันอยู่ไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนอื่น ๆ มีทั้งแพพัก แพอาหาร รวมทั้งแพล่องที่ปะปนกันอยู่ การเดินทางไปยังท่าเรือปากแซง สามารถเดินทางโดยทางรถยนต์จากตัวเมืองกาญจนบุรีหรือทางรถไฟมายังสถานีน้ำตกอีกทางหนึ่ง ความสำคัญของท่าเรือปากแซงอีกอย่างหนึ่งคือ เป็นท่าเรือที่เป็นจุดลงเรือไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ อาทิเช่น ถ้ำละว้า น้ำตกไทรโยค และแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง

แพท่องเที่ยวในส่วนนี้ จะมีจุดชุมนุมอยู่ 2 จุด คือ บริเวณท่าเรือปากแซง และบริเวณน้ำตกไทรโยค (แผนที่ 3.8) โดยแพท่องเที่ยวทั้ง 2 แห่ง ส่วนใหญ่จะเป็นแพพักและแพอาหารมากกว่าเป็นแพล่อง เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวอยู่ใกล้เคียงกับเขตอุทยานแห่งชาติ มีข้อปฏิบัติที่ค่อนข้างเคร่งครัดและรัดกุมกว่าเขตพื้นที่อื่น ๆ และหากมีการใช้แพล่องในบริเวณนี้ อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติของพื้นที่ได้มากกว่า และนั่นเป็นเหตุผลที่สำคัญประการ

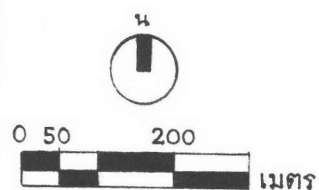
แสดง ที่ตั้งและการกระจายตัวของแอมฟิเบียนอุทยานแห่งชาติไทรโยค

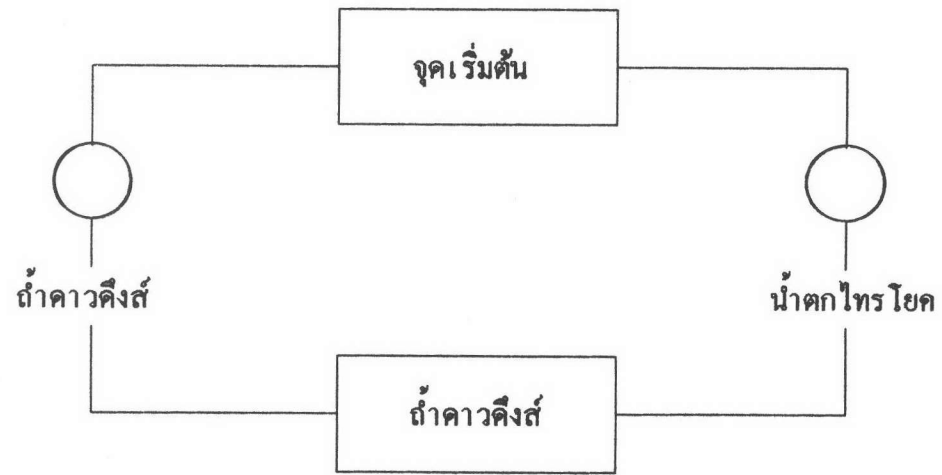
แผนที่ 3.8

สัญลักษณ์

⊠	สถานที่ราชการ	□	แพประจำที่
◻	บ้านพักอุทยานฯ	○	แพลากงู
△	สถานที่ท่องเที่ยว	◌	แพคัสโก้

ที่มา : จากการสำรวจ

บริเวณที่จอดแพ/จุดชุมนุม
 แหล่งท่องเที่ยว

แผนภูมิ 3.2 แสดงเส้นทางท่องเที่ยวของแพล่องบริเวณอุทยานแห่งชาติไทรโยค

หนึ่งที่ทำให้แพท่องเที่ยวส่วนมากในบริเวณนี้เป็นแพซึ่งอยู่กับที่ สำหรับการท่องเที่ยวทางน้ำ การใช้เรือจากท่าเรือหรือจากแพัก สามารถเดินทางยังจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ แทนได้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มธุรกิจแพในลักษณะของแพท่องเที่ยวกึ่งรีสอร์ท เป็นการให้บริการอีกรูปแบบหนึ่งของแพ มีลักษณะคล้ายคลึงกับการให้บริการของสถานที่พักตากอากาศในที่อื่น ๆ มีการให้บริการที่เป็นลักษณะการจัดทัวร์เหมารวม (Package tour) ของผู้ประกอบการ หรือเป็นการติดต่อขอพักแรมจากนักท่องเที่ยวโดยตรง

จุดเด่นของแพท่องเที่ยวในบริเวณนี้ก็คือ เป็นแพท่องเที่ยวที่มีความสงบเหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางพักผ่อนกับสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ อยู่ห่างไกลจากสภาพของเมือง อีกทั้งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอีกหลายแห่ง การให้บริการอาจเป็นลักษณะที่คล้ายคลึงกับสถานที่พักตากอากาศทั่ว ๆ ไป แต่เนื่องจากอยู่ใกล้กับเขตควบคุม ส่งผลให้การบริการได้ถูกตัดแปลงไปเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ซึ่งก็สามารถตอบสนองกับความต้องการของเหล่านักท่องเที่ยวที่ต้องการความสงบ ปราศจากมลพิษและสิ่งก่อสร้างที่ขัดแย้งกับสภาพธรรมชาติ ซึ่งถือว่าเป็นจุดขายที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

3. เส้นทางของแพท่องเที่ยวบริเวณอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อน

ก) เขื่อนศรีนครินทร์

เดิมชื่อว่า เขื่อนบ้านเจ้าแตร ได้เริ่มทำการก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2516 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2523 ได้ก่อสร้างปิดกั้นลำน้ำแควใหญ่ที่ตำบลท่ากระดาน อำเภอศรีสวัสดิ์ แม่น้ำแควใหญ่มีความยาว 380 กิโลเมตร มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาถนนธงชัย ในท้องที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ไหลลงมาทางใต้ผ่านพื้นที่อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ และบรรจบกับแม่น้ำแควน้อยที่อำเภอเมืองฯ เป็นแม่น้ำแม่กลอง ลำน้ำสาขาที่สำคัญของแม่น้ำแควใหญ่ ได้แก่ ลำตะเพิน และห้วยขาแข้ง บริเวณต้นน้ำของแม่น้ำแควใหญ่ ไหลผ่านพื้นที่ป่าดงดิบของจังหวัด เป็นสภาพป่าต้นน้ำลำธารที่ยังคงความสมบูรณ์ดี เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สมบูรณ์ของประเทศ

เขื่อนศรีนครินทร์เป็นโครงการเอนกประสงค์ อำนวยประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การชลประทาน ผลิตกระแสไฟฟ้า บรรเทาอุทกภัย อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และสามารถใช้เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำ ไปยังอำเภอทองผาภูมิและบางท้องถิ่นของจังหวัดตาก อีกด้วย

การเดินทางไปยังอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์ใช้เส้นทางรถยนต์จากจังหวัดกาญจนบุรี ตามทางหลวงหมายเลข 3199 ผ่านตำบลลาดหญ้า เขื่อนท่าทุ่งนาและเข้าสู่เขื่อนศรีนครินทร์ เป็นระยะทาง 64 กิโลเมตร และจากแยกเข้าเขื่อนศรีนครินทร์ ไปยังท่าเรือท่ากระดาน อีกประมาณ 18 กิโลเมตร สำหรับการท่องเที่ยวในอ่างเก็บน้ำ มีท่าเรือที่สำคัญได้แก่ ท่าเรือของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ซึ่งจะต้องมีการขออนุญาตและจองล่วงหน้า ส่วนท่าเรือที่เอกชนและคนทั่วไปใช้เป็นประจำ ได้แก่ ท่าเรือท่ากระดาน ซึ่งเป็นท่าเรือสำหรับการท่องเที่ยวในอ่างเก็บน้ำ รองลงมา คือ ท่าเรือม่องกระเทาะ ซึ่งตั้งอยู่ก่อนเข้าถึงท่าเรือท่ากระดาน นอกจากนั้นเป็นท่าเรือขนาดเล็กของเอกชนที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายมีขนาดต่างๆ กัน

ความสำคัญของท่าน้ำท่าเรือท่ากระดาน เป็นท่าเรือซึ่งใช้ประโยชน์เพื่อการสัญจรทางน้ำในอ่างเก็บน้ำหลังเขื่อนศรีนครินทร์ จากจุดนี้ สามารถเดินทางเข้าไปยังอุทยานแห่งชาติศรีนครินทร์ น้ำตกคลิตี้และน้ำตกกล้าขาว ตลอดจนชุมชนที่อยู่เหนืออ่างเก็บน้ำขึ้นไป ซึ่งกิจกรรมบริเวณท่าน้ำเรือยังมีความสับสน หากได้รับการจัดระเบียบการใช้ที่ดิน และจัดให้มีท่าเรือและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับบริการนักท่องเที่ยว คาดว่า จะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางน้ำในบริเวณนี้ได้เป็นอย่างดี

การใช้ที่ดินบริเวณท่าน้ำเรือท่ากระดานปัจจุบันยังมีความสับสนอยู่มาก เนื่องจากมีกิจกรรมหลายประเภท ได้แก่ การขนแร่ ที่กองเก็บไม้ไผ่ และบ้านพักอาศัย ซึ่งมีทั้งที่ปลูกสร้างบนบกและเรือนแพริมน้ำ ส่วนสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ ประกอบด้วยป่าที่เสื่อมสภาพ พืชคลุมดินเป็นประเภทไม้พุ่ม สำหรับกรรมสิทธิ์ที่ดินบริเวณนี้ ตั้งแต่พื้นที่น้ำท่วมถึง ในเขตเขื่อนศรีนครินทร์ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

กิจกรรมการท่องเที่ยวในอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อนศรีนครินทร์ จัดเป็นการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ และเป็นจุดปลายทางของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จึงทำให้ลักษณะการท่องเที่ยวเป็นประเภทนันทนาการ กิจกรรมการท่องเที่ยวแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การพักค้างคืน และการเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ

การท่องเที่ยวแบบค้างคืน การเดินทางไปยังอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์นั้น ปัจจุบันการให้บริการของรถประจำทางยังมีจำนวนไม่เพียงพอ นักท่องเที่ยวจึงนิยมมากันเป็นกลุ่ม โดยนำรถยนต์มาเองหรือมากับกลุ่มนักท่องเที่ยว และมีวัตถุประสงค์ที่จะมาพักแรมในบริเวณเขื่อนเนื่องจากสภาพธรรมชาติและทัศนียภาพที่สวยงาม โดยนักท่องเที่ยวที่มาพักแรม ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวในประเทศ และมาพักแรมในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์หรือในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ระยะเวลาของการพักแรมประมาณ 1-2 คืน

ประเภทของที่พักรีสอร์ทมีหลายรูปแบบ ทั้งส่วนของราชการ เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ และอุทยานแห่งชาติ ในรูปของบ้านพักรับรอง และที่พักรีสอร์ทในอ่างเก็บน้ำ ในรูปของเรือนแพที่พักแรมริมอ่างเก็บน้ำหรือบนเกาะกลางน้ำซึ่งเอกชนเข้ามาดำเนินการ การค้างคืนในลักษณะของแพริมน้ำ และการล่องแพในอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อนศรีนครินทร์ ยังได้รับความนิยมมากที่สุดแห่งหนึ่ง และนับได้ว่า เป็นเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวบริเวณอ่างเก็บน้ำ เนื่องมาจากรูปแบบที่เป็นธรรมชาติ และสามารถนำแพล่องชมวิวทิวทัศน์ในบริเวณอ่างเก็บน้ำได้ กิจกรรมอื่น ๆ ในระหว่างที่พักรีสอร์ท ได้แก่ การล่องแพชมทัศนียภาพของอ่างเก็บน้ำโดยรอบ การเล่นแคมป์ไฟ ตกปลา ล่องเรือ ชมน้ำตกและว่ายน้ำ ส่วนกิจกรรมกีฬาอื่น ๆ ยังไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสม การกระจายตัวของสถานที่พักรีสอร์ทและตำแหน่งที่ตั้งสิ่งอำนวยความสะดวกของเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ในอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์ ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

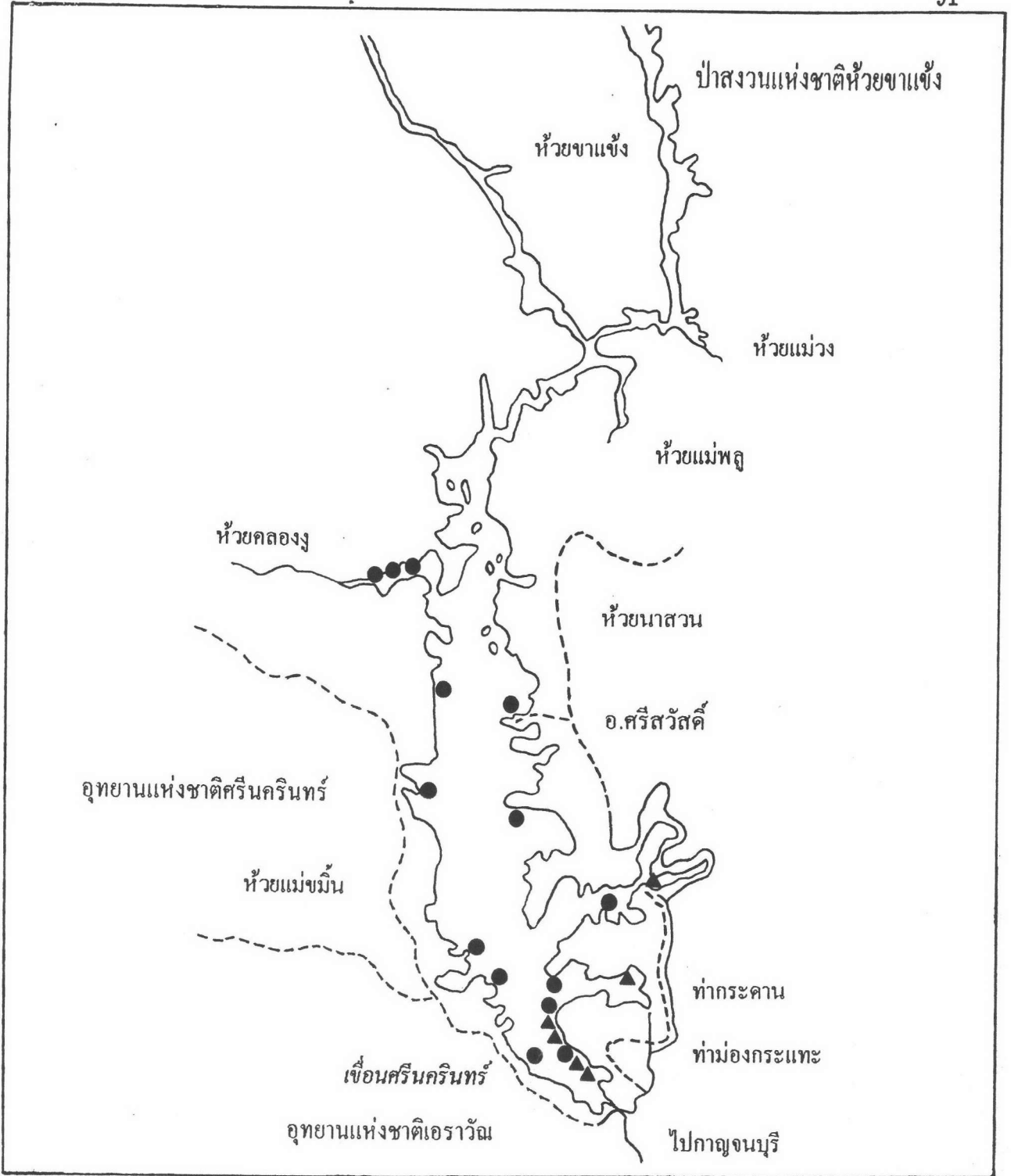
- ระยะทางการเข้าถึง การเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดกาญจนบุรี และอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์เป็นระยะการเดินทางที่ค่อนข้างไกลและเพื่อลดระยะเวลาการเดินทางต่อไปยังอ่างเก็บน้ำที่มีขนาดใหญ่ สถานที่พักรีสอร์ทจึงมารวมตัวกันอยู่ในบริเวณที่สามารถเข้าถึงได้สะดวกและไม่ห่างไกลกันมากนัก คือ บริเวณเหนือเขื่อนขึ้นไปเล็กน้อย โดยเฉพาะทางฝั่งตะวันออกของอ่างเก็บน้ำ ได้แก่ ท่าเรือท่ากระดาน และท่าเรือมอ่งกระตะ

- สถานที่ท่องเที่ยว ในบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติกระจายอยู่ทั่วไป จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในบริเวณนี้ คือ น้ำตกห้วยแม่ขมิ้น น้ำตกคลิตี้และลำห้วยเขาม ในบริเวณอุทยานแห่งชาติศรีนครินทร์ ซึ่งมีความสวยงามที่เป็นธรรมชาติ จึงทำให้มีผู้ประกอบการเอกชนเข้าไปลงทุนสร้างเรือนแพ แม้ว่าจะต้องเดินทางด้วยเรือต่อไปอีก 2-3 ชั่วโมงก็ตาม

- บริเวณลำห้วยและขอบอ่างเก็บน้ำที่หลบลม สภาพธรรมชาติของห้วยต่างๆ และขอบบริเวณอ่างเก็บน้ำที่เว้าเป็นแอ่ง หลบเข้ามาจากพื้นที่โล่งของอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ สภาพพื้นที่เช่นนี้ได้ ถูกเลือกเป็นตำแหน่งที่ตั้งของแพท่องเที่ยวประเภทประจำที่ เนื่องจากความงามของธรรมชาติและความเป็นส่วนตัวของการพักผ่อน ที่แยกออกมาจากผืนน้ำที่กว้างเว้งว้าง นอกจากนั้นยังปลอดภัยเนื่องจากหลบลมและช่วยลดความแรงของกระแสน้ำในบางฤดู ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ที่พักแรม

การท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการพักผ่อนในวันหยุดสุดสัปดาห์ มีการเดินทางที่สะดวกและใช้เวลาเพียงสองชั่วโมงเศษจากกรุงเทพฯ จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ ทั้งนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ และจากจังหวัดอื่น ๆ ที่ใกล้เคียง การเดินทางไปยังเขื่อนศรีนครินทร์จึงเป็นเพียงเพื่อการพักผ่อน ชมทัศนียภาพจากสันเขื่อนหรือล่องเรือชมน้ำตกห้วยแม่ขมิ้นและน้ำตกคลิตี้แล้วกลับ การล่องเรือชมอ่างเก็บน้ำ มีทั้งการบริการของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ที่เขื่อนศรีนครินทร์ และเรือของเอกชนที่ทำเรือท่ากระดานและท่าม่องกระแต ซึ่งปัจจุบันมีปัญหาด้านการควบคุมราคาการให้บริการ

การกระจายตัวของแพท่องเที่ยวในบริเวณเขื่อนศรีนครินทร์ จะกระจายตัวอยู่โดยรอบเขื่อนศรีนครินทร์ (แผนที่ 3.9) ความได้เปรียบในด้านความสวยงามของสภาพภูมิประเทศรอบตัวเขื่อนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวแพ กิจกรรมส่วนใหญ่ของแพท่องเที่ยวในบริเวณนี้ มักจะเป็นในรูปของแพพักมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ แพลากงซึ่งจะมีข้อจำกัดในส่วนของที่จัดที่จะต้องอยู่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยว เพราะความกว้างใหญ่ของอ่างเก็บน้ำ ทำให้การล่องแพไม่สามารถที่จะล่องออกไปในระยะทางที่ไกลมากจนเกินไป

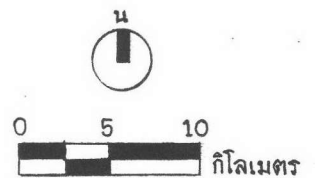

แสดง ที่ตั้งและการกระจายตัวของแพบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์

แผนที่ 3.9

สัญลักษณ์

- ▲ กลุ่มแพประจำที่
- กลุ่มแพลากง

ที่มา : การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ข) เขื่อนเขาแหลม

เขื่อนเขาแหลม เป็นโครงการส่วนหนึ่ง ในแผนพัฒนาลุ่มน้ำแม่กลองมีบทบาทต่อการพัฒนาการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ในบริเวณพื้นที่กว้าง ใหญ่ของลุ่มน้ำแม่กลอง เพื่อผลประโยชน์ทางการผลิตพลังงานไฟฟ้าของประเทศและส่วนหนึ่งของการพัฒนา ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว

ลักษณะของเขื่อนเขาแหลม เป็นเขื่อนหินถมแห่งแรกของประเทศ ตั้งอยู่บนแม่น้ำแควน้อย ในท้องที่ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ อยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองฯ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 147 กิโลเมตร อ่างเก็บน้ำอยู่ในท้องที่อำเภอทองผาภูมิและอำเภอสังขละบุรี มีพื้นที่รับน้ำฝน 3,720 ตารางกิโลเมตร เริ่มทำการก่อสร้างในปี พ.ศ. 2522 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2527

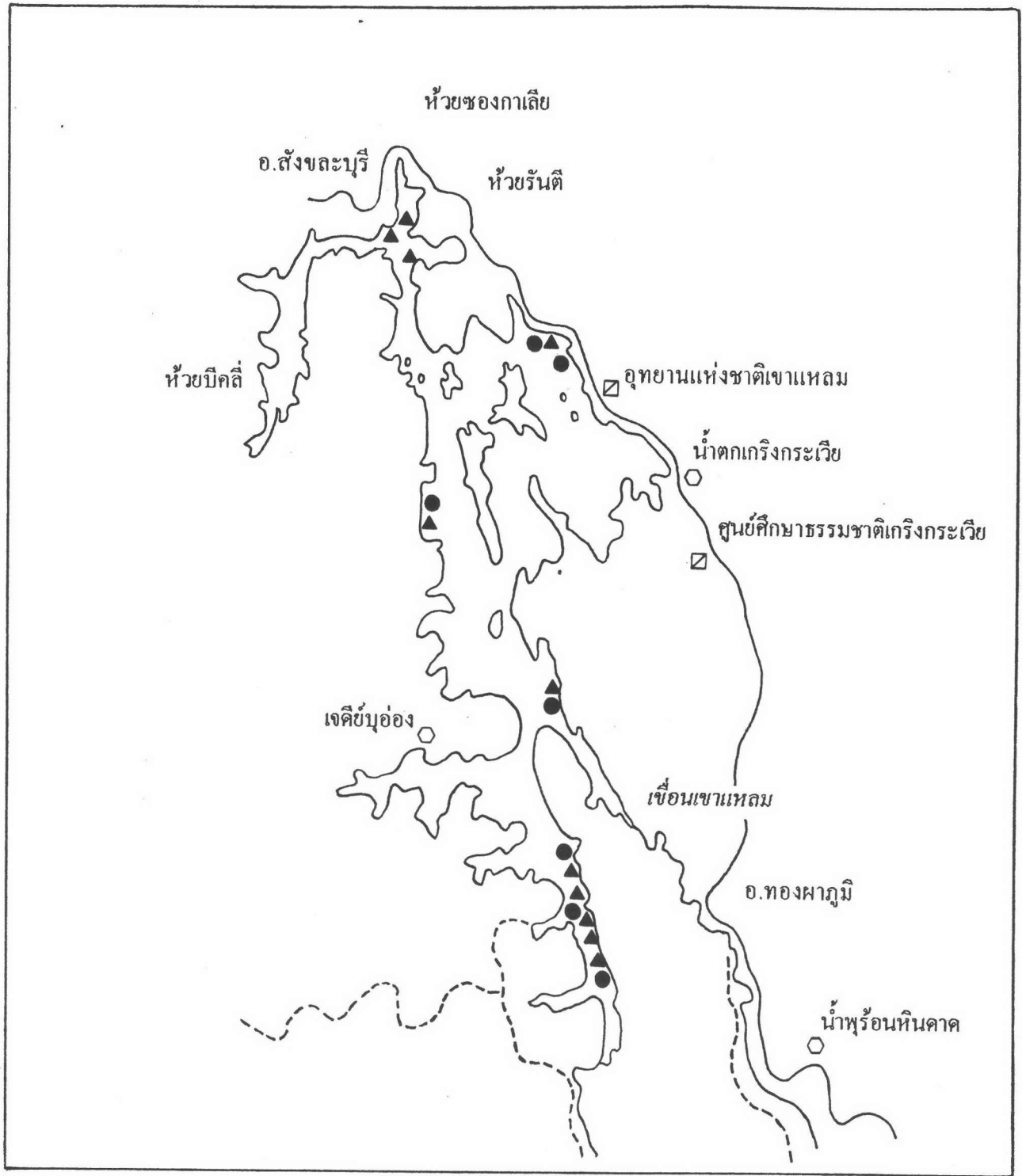
การเข้าถึงบริเวณเขื่อนเขาแหลม ใช้เส้นทางหมายเลข 323 จากอำเภอเมือง ผ่านอำเภอไทรโยค เข้าสู่เขื่อนเขาแหลม ในอำเภอทองผาภูมิ บริเวณเขื่อนถูกจัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว สามารถชมทิวทัศน์ของอ่างเก็บน้ำได้ในบริเวณสันเขื่อน หากเดินทางไปอีกประมาณ 3 กิโลเมตร จะถึงจุดท่องเที่ยวอีกจุดหนึ่ง คือ บ้านท่าแพ ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนและเป็นแหล่งชุมนุมแพพักเป็นจำนวนมาก มีที่นั่งอยู่ไม่ไกลจากฝั่งและลิกเข้าไปในอ่างเก็บน้ำ นอกจากนี้ที่บ้านท่าแพ ยังมีบริการเรือนำเที่ยว โดยจะนำนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมทัศนียภาพของอ่างเก็บน้ำและไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้ภายในเขื่อน ส่วนในบริเวณตอนบน ในท้องที่อำเภอสังขละบุรี อันเป็นส่วนที่เป็นต้นน้ำสำคัญของเขื่อน ยังมีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ อีกเป็นจำนวนมาก มีการรวมตัวของแพอยู่ในบริเวณสามประสบ ซึ่งเป็นจุดรวมของลำน้ำสามสายหน้าอำเภอสังขละบุรี อีกทั้งยังมีการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ที่นิยมมาก ได้แก่ การขี่ช้าง-ล่องแก่ง หรือการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้ช้าง เป็นพาหนะเข้าไปในช่วงการออกเดินทาง สำหรับการเดินทางกลับมาที่พักจะใช้การเดินทางทางน้ำ ซึ่งจะใช้เวลาประมาณตามกระแสน้ำ

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ที่อยู่ในอาณาบริเวณโดยรอบเขื่อนเขาแหลม ซึ่ง เป็นระยะทางที่ห่างไกลที่สุด ในกลุ่มของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี (แผนที่ 3.10) และยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกค้นพบใหม่อยู่เสมอ และด้วยเหตุนี้เองที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ เค่นซัดให้เดินทางเข้ามาแวะชม ประกอบกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบความสงบ แบบธรรมชาติ ก็ยังคงทำให้พื้นที่ดังกล่าวสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป็นที่สังเกตว่า การท่องเที่ยวบริเวณอ่างเก็บน้ำ จะมีความสอดคล้องกับ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับลำน้ำ ไม่ว่าจะเป็นที่พักแรม การคมนาคมขนส่ง รวมทั้งสิ่ง อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ในส่วนของที่พักแรม นอกเหนือไปจากบ้าน พักรับรองหรือที่พักตากอากาศแล้ว แพท่องเที่ยว ก็ยังถือว่าเป็นที่พักที่เหมาะสมอย่างยิ่ง ในบริเวณนี้

การเดินทางท่องเที่ยวแพในเขื่อนเขาแหลม กล่าวได้ว่า เป็นการเพิ่มคุณค่า และบรรยากาศในการท่องเที่ยวให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะแพที่กระจายอยู่โดยรอบเขื่อน ซึ่ง ใช้เป็นที่พักแรม สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น แพอาหาร และยังเป็นส่วนหนึ่งของการเดินทาง และการผจญภัย และยังมีแหล่งท่องเที่ยวอีกจำนวนมากที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึง จำเป็นที่จะต้อง อาศัยการเดินทาง โดยการล่องไปตามลำน้ำหรือแม้แต่การเดินเท้าเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวตาม จุดหมายปลายทาง

จุดเด่นของการท่องเที่ยวในเขื่อนเขาแหลม มีลักษณะของการเดินทางที่มี จุดมุ่งหมาย เพื่อการสัมผัสกับสภาพธรรมชาติ และจากความสำเร็จเปรียบทางด้านที่ตั้งของสถานที่ พักแรม ซึ่งอยู่ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่ปราศจากการรบกวน ทำให้มีการพัฒนารูปแบบของการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่ดี จากการพัฒนาดังกล่าว ส่งผลต่อลักษณะของแพท่องเที่ยว ในบริเวณนี้ จากที่ตั้งและการกระจายตัวของแพท่องเที่ยวโดยรอบ พบว่า เป็นแพท่องเที่ยวที่เป็น แพประจำที่ และมีที่ตั้งอยู่ในส่วนที่มีความสงบและสวยงามตามธรรมชาติ มีความเป็นส่วนตัวหรือ อาจจะใช้ในบริเวณใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว ที่จะต้องอาศัยการเดินทางเข้าไปอีกต่อหนึ่ง

<p>แสดง ที่ตั้งและการกระจายตัวของแพบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลม</p>	<p>แผนที่ 3.10</p>
<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> □ สถานที่ราชการ ▲ กลุ่มแพประจำที่ ⬡ สถานที่ท่องเที่ยว ● กลุ่มแพลากง <p>ที่มา : การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย</p>	<p>0 5 10 กิโลเมตร</p>

ดังนั้นรูปแบบของการท่องเที่ยวแพในเขื่อนเขามแหลม จึงมีลักษณะที่มุ่งเน้นไป ในด้านของการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ที่มีความประสงค์ในการท่องเที่ยวในลักษณะ ของการสำรวจและผจญภัย หรือมุ่งเน้นไปทางด้านการท่องเที่ยวในเชิงการศึกษา เช่น การท่องเที่ยวแบบนิเวศวิทยาสัญจร (Eco-Tourism) ซึ่งแตกต่างไปจากนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปที่มีความ ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวในการบริการ

ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวประเภทแพในปัจจุบัน

แหล่งท่องเที่ยวประเภทแพ หรือ แพ ตามความเข้าใจของนักท่องเที่ยวนั้น จัดว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ มีลักษณะเด่นแตกต่างไปจากแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น เป็นลักษณะของสถานที่ท่องเที่ยวหรือกิจกรรม เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกพัฒนาขึ้นจาก การนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในธรรมชาติ มาใช้เพื่อการพัฒนาให้เกิดเป็นแหล่งหรือ สถานที่ท่องเที่ยว ประกอบกับการนำเอาเทคนิคในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ ไม้ไผ่ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก มาผลิตเป็นวัสดุคิบบในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และในปัจจุบันได้มีการ ปรับปรุงส่วนประกอบและวัสดุทางด้านการก่อสร้างเพื่อความมั่นคงแข็งแรงยิ่งขึ้น แต่ยังคงไว้ซึ่ง รูปแบบของการท่องเที่ยวแพไว้อย่างสมบูรณ์ ทางด้านการตลาดและสภาวะการแข่งขัน มีส่วนที่ ทำให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละ กลุ่ม แพยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่พักผ่อน พานะในการเดินทาง รวมไปถึงแหล่งกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของต่าง ๆ ฯลฯ ยังผลให้แพที่มีอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

แพในจังหวัดกาญจนบุรี กล่าวได้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญของ จังหวัด เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์ที่สามารถทำให้เกิด ความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ลักษณะดังกล่าว ยังสามารถเป็นจุดขายที่ดีสำหรับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะความแตกต่าง ไปจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในพื้นที่อื่น ๆ และปัจจัยที่ทำให้ แหล่งท่องเที่ยวแพในจังหวัดกาญจนบุรีนั้น มีความโดดเด่นกว่าในพื้นที่อื่น ๆ ปัจจัยเหล่านั้นได้แก่

1. ภูมิทัศน์ทางสภาพแวดล้อมและสุนทรียภาพ

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นพื้นที่ซึ่งมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่น่าสนใจอยู่มาก โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ในบริเวณพื้นที่เหนือเขื่อนเขาแหลมกับบริเวณตอนใต้เขื่อนเขาแหลม ริมฝั่งแม่น้ำแควน้อยและพื้นที่เหนือเขื่อนศรีนครินทร์ กล่าวได้ว่า มีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม เนื่องจากบริเวณเหนือเขื่อนเขาแหลม เป็นลักษณะของทะเลสาบขนาดใหญ่ มีภูมิทัศน์คล้ายทะเลเพราะเห็นยอดเขาเปรียบเหมือนเกาะอยู่กลางทะเล โดยรอบเป็นป่าไม้เขียวตลอดปี และในส่วนบริเวณริมฝั่งแม่น้ำแควน้อย ยังเป็นลักษณะของป่าโปร่ง สลับกับเนินเขา มีสภาพแวดล้อมที่มีความสมบูรณ์และเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสภาพแวดล้อมดังกล่าว ถือเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการท่องเที่ยวประเภทแพ

2. ความสะดวกในการเข้าถึง

ด้วยระยะทางที่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพฯ การเดินทางไปท่องเที่ยวแพในจังหวัดกาญจนบุรีสามารถเดินทางโดยใช้เส้นทางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (เพชรเกษม) และ ทางหลวงหมายเลข 338 (ปิ่นเกล้า-นครชัยศรี) เมื่อเข้าเขตจังหวัดกาญจนบุรี เส้นทางสายสำคัญได้แก่ทางหลวงหมายเลข 323 (แสลงชูโต) ซึ่งผ่านอำเภอเมืองกาญจนบุรี ก็จะพบกับเขื่อนศรีนครินทร์ ซึ่งให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และเมื่อผ่านไปยังอำเภอต่าง ๆ เช่น อำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรีนั้น มีเส้นทางที่เลียบไปตามเส้นทางของแม่น้ำแควน้อยตลอดสาย เส้นทางหมายเลข 3199 ผ่านเขตอำเภอเมือง และอำเภอศรีสวัสดิ์ไปจนถึงเขื่อนศรีนครินทร์ ในปัจจุบันได้มีการก่อสร้างถนนอีกจำนวนมาก เชื่อมระหว่างทางหลวงแผ่นดินสาย 323 และ 3199 โดยเส้นทางอีกหลาย ๆ เส้นทาง สามารถเชื่อมถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยตรง

นอกจากนี้ การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวประเภทแพ สามารถเดินทางโดยรถไฟสายธนบุรี-น้ำตก หรือใช้เส้นทางน้ำบริเวณท่าเรือปากแซง ซึ่งเป็นจุดที่นักท่องเที่ยวมาลงเรือหรือแพเพื่อล่องไปตามลำน้ำแควน้อย

3. ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัด

ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวประเภทแพนั้น มีความได้เปรียบกว่าแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ เพราะการกระจายตัวของแพนั้น จะอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง ซึ่งเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการให้บริการทางการท่องเที่ยวหรือแม้แต่แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในเขตเทศบาลเมืองกาญจนบุรี สำหรับแพที่กระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ อันได้แก่ อำเภอทองผาภูมิ อำเภอไทรโยค อำเภอศรีสวัสดิ์ และอำเภอสังขละบุรีนั้น ก็มีเส้นทางที่เชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอื่น ๆ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญนั้น จะกระจายตัวอยู่ตลอดเส้นทางของแม่น้ำแควน้อยและบริเวณหลังเขื่อนเขาแหลมซึ่งยังมีแหล่งท่องเที่ยวอีกเป็นจำนวนมากที่ใช้การเดินทางโดยใช้เส้นทางน้ำ ทำให้แพกลายเป็นกิจกรรมที่สามารถ Linkage แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่บริเวณที่ใกล้เคียงกันได้เป็นอย่างดี

4. ปัจจัยอื่น ๆ

นอกเหนือไปจากความได้เปรียบที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แหล่งท่องเที่ยวประเภทแพในจังหวัดกาญจนบุรี ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอิสระ สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามความพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ภายใต้กำหนดกฎเกณฑ์ของการให้บริการที่มีอยู่ รวมทั้งในส่วนของการบริการที่เป็นกันเอง และให้ความสะดวกสบายแก่ผู้มาท่องเที่ยวได้มีการพักผ่อนอย่างแท้จริง

ปัจจุบันแพท่องเที่ยว มิใช่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมได้อยู่ตลอดเวลา และไม่มีแนวโน้มว่าจะสามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหา ภายใต้การพัฒนาที่เกิดขึ้น แรงผลักดันและการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น การลงทุน การส่งเสริมจากองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงแรงสนับสนุนจากพื้นที่ เช่น สภาพแวดล้อม สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม อันจะเป็นส่วนประกอบหลักต่อการดำเนินธุรกิจของแพท่องเที่ยว หากแต่การเปลี่ยนแปลงจะมีส่วนต่อการพัฒนาต่อไปในอนาคตหรือไม่ ยังไม่สามารถที่จะตอบได้ เพราะการมุ่งเน้นแต่การพัฒนาเพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่เกิดขึ้น ย่อมทำให้การพัฒนานั้นไม่สามารถที่จะบรรลุผลได้อย่างเต็มที่